120

DR. JORDAN K U N I Č I Ć O. P.

P R O P O V I J E D I

Svezak I.

ZAGREB 1957.

S A D R Ž A J

Str.

1. RIJEČ BOŽJA 1
2. ZAŠTO ŽIVIM?. 6
3. GRIJEH 12
4. OTKUDA BOL?. 18
5. KOJA KORIST OD ČOVJEČJIH BOLI? 23
6. DO NOGU KRISTA - PATNIKA 29

Napisao, izdao i odgovara: Dr.Jordan Kaničić O.P., Zagreb, Kontakova ul. 1.

Umnoženo ciklostilom Nadb.duhovnog stola - Zagreb, Kaptol 31 u 600 primjeraka za isključivu uporabu svećenicima.

1. R I J E Č B O Ž J A

Komu je danas stalo do idejnih rasprava i do natezanja filozofa, kojima obiluje povijest čovječanstva? Ni najzanesenijem sportašu XX. stoljeća nije stalo do toga, da lovor-vijencem okruni čelo pobjednika na olimpijskim igrama od početka kod starih Grka pa do danas. Hladno sjećanje na sjene prošlosti! Uostalom sjećanje na te pobjede ne bi uložilo ni jedan kamičak u kulturnu zgradu našega stoljeća.

U povijesti se odigralo jedno natjecanje, od kojega može crpsti koristi i naše stoljeće. Idejni se dvoboj između Krista i Zloduha spominje, i po njemu se odmjeruje stupanj kulture pojedinaca i čitavih stoljeća. Stupanj se kulture upravo ocjenjuje prema tome, uz kojega od takmaca pristajemo, uz Krista ili uz Zloduha (Mat 4).

Zloduh Krista izaziva, da priskrbi kruha. "Reci, da ovo kamenje postane kruhom". Krist je doista bio izgladnio od posta. Ne zaboravimo, da je u obliku čovjeka uzeo na sebe sve, osim grijeha, jer grijeh je izdajstvo prave prirode. Krist je dakle izgladnio od posta, zato je taktika Zloduha potpuno odmjerena. Što je ogladnjelomu preče od hrane?! Gladan si, Kriste, zašto ne bi posegnuo za tim komadom materije, tako potrebne za život?! Zašto ne bi dokazao svoju stvaralačku moć?

U izazovnim riječima Zloduha naziremo programatsku parolu, geslo, lozinku poklonika materije i tijela. Zloduhov prijedlog prelazi okvire ograničenog mjesta i vremena. Polazi iz pretpostavke, da je tijelo, ta hrana određena za crve, doista najviše biće. Za čovjeka bi, prema tome stajalištu, bilo jedino važno ugađati tjelesnim prohtjevima. Za čovjeka bi najvažniji problem egzistencije bio: pribaviti tijelu hranu, naći mu udobnu duplju za stanovanje, omogućiti mu zabave. "Panem et circenses" govori poganska civilizacija svih stoljeća.

Kako bismo, po tom nazoru, prosuđivali kulturu? Vrlo jednostavno. Jedna je "kultura", naime ona tehnička, materijalna civilizacija, kod koje je i opet samo jedno važno:upokoriti elemente prirode; izvabiti kruh odasvud, pa bilo iz ugljena; oteti sunčanim zrakama struju; upregnuti atomsku energiju kao pogonsku silu. Sve, što nije tjelesno, materijalno, vidljivo - ide u iluzije, fata-morgane, tlapnje. Čovjek je prema tome određen za stroj, za polje, za životinjsko iživljavanje. Zašto od njega tražimo više?

Red je na Kristu, da odvrati na ovaj izazov, da vrati Zloduha na navalne pozicije, i mnogo dalje u po-

zadinu. Podsjeća ga, da je zaboravio, kako su Židovi lutali pustinjom bez hrane i pića, bez materijalnih uvjeta, bez tjelesnih udobnosti, a kako ih je ipak sila s Neba uspješno vodila (Mojs V.8.3). Iz ovog je argumentiranja jasno, da vrednote duha mogu riješiti problem materijalnih i tjelesnih dobara, ali ne obratno. Koja korist što su ti hambari puni, tijelo sito, ako u duši nosiš pakao, nemir, nezadovoljstvo, sumnju, strah i druge razorne snage nevidljivog svijeta? Ni hrana ni kesa novca ne može naknaditi doživljenu nezahvalnost, blijedu zavist, crnu mržnju ili nepravdu. Zaključak je dakle Kristov posve opravdan: "Ne živi čovjek samo o kruhu".

Koja je za čovjeka specifična prva, najpotrebnija hrana? Davno je stari pjesnik zanosno molio: "Tvoja je riječ žižak mojim nogama i svijetlo mojim stazama" (Ps 118.1o5). Krist je to odredio i protegnuo: Čovjek živi kao čovjek, životom dostojnim čovjeka, ako ga rukovodi svaka riječ, koja izlazi iz usta Božjih. To je riječ istine, i to najprije one najvažnije istine, istine života. Što je važnije za čovjeka, nego upoznati put u sretnu vječnost? I životinja se hrani, ima svoj stan, zabavlja se i trči za užicima. Čovjek dakle mora dokazati razliku i uzvišenost nad životinjama, a prva mu je karakteristika: istina života, istina riječi Božjih.

Nemojmo se tužiti, o iscrpeni lutaoci XX. stoljeća! Tu su nas istinu vječnog života naučile naše dobre majke i bake.- Možemo je čitati na stranicama sv.Pisma, koje nam neprestano piše iz daleke domovine naš dobri prijatelj, otac, svemogući Bog.- Tu nam je istinu života pokazao živo i uvjerljivo u svom životu i u svom djelovanju sin Marije, koji se hranio milostinjom dobrih duša, dok nije imao gdje da zakloni glavu, a o zabavama ni govora.- Tu nas istinu života uči neprevarljiva učiteljica, Crkva, koja je dobila nalog, da je predlaže, tumači i brani.- Tu istinu nalazimo potvrđenu na aureoli njena dvadesetstoljetnog opstanka.- Tu istinu možemo donekle pročitati u čitanci prirode, na alfabetu zvijezda, u slikama stvorova.- Još nešto: tu istinu osjećamo, jer nam poput svijetla sja, ali nas i kao oganj grije, žeže i pali u glasu savjesti, kada nas odvraća od zla, potiče na dobro, nagrađuje i kažnjava. Ako se dakle pokušamo opravdati, doviknut će nam sv.Pavao: Ne možete imati izgovora! (Rim 1,2o).

Kako se ljudi odnose prema istini Života?

Ne čudimo se! Istina je riječi Božje kao sunce, ali i na suncu netko pase svoje oči i veseli se, drugi škilji, jer mu smeta to svijetlo sunca. Ta je istina lijek, ali što je za jednoga lijek, za drugoga može biti otrov. Ona je kao zrcalo, ali zar nije bolje, da neki ne vide svoje grdobe u zrcalu? Usporedite je s liječnikom, ali znajte, da ima paralitičara, koji se

ne žele izliječiti, da ne budu primorani napustiti stranputicu, a stupiti na pravi put. Konačno, ta je istina Bog, ali Bog je imao i imati će protivnika. Zato se mogu razumjeti riječi: "Tko je od Boga, riječi Božje sluša, zato vi ne slušate, jer nijeste od Boga" (Iv 8,47).

Promislimo kako je Krist, ta živa Istina, dok je boravio na zemlji, bio vidljiv, imao ipak načelnih protivnika. Neki su ga nezadrživo ljubili, drugi su ga paklenski mrzili. Bilo ih je, biti će ih, koji će predano reći: "S tobom i u smrt", ali će ih se naći, koji će tražiti: "Propni ga!"

Neka nas ta razlika ne uznemiruje. Oni, koji su spremni, poći za Krista i u smrt, neka nas ne uspavljuju, jer tko zna, da li ti isti ne će priznavati malo kasnije i sa zakletvom: "Ne poznam toga čovjeka". Oni pak, koji traže, da se propne, neka nas ne straše, jer i psi katkada laju na mjesec, ali samo je žaliti gubitak energije. Jedni i drugi neka nas ispunjaju nadom, da Krist sa svojim riječima istine ostaje uvijek isti. On uvijek ljubi i svoje protivnike, jer ga sve duše stoje krvi. On uvijek zove sve, da otvore svoju pamet i svoje srce rosi istine. Bez sumnje je njegovu srcu bilo najteže izgovoriti one presudne riječi svima, koji njega odbacuju, i ako zna, da je on jedini ugaoni kamen čovječje sreće. "Tko padne na taj kamen, razbit će se, a na koga on padne, satrt će ga" (Mat 21,44). On danas i uvijek svima upućuje riječi spasenja: "Hodajte, dok imate svijetlo, da vas tama ne obuzme" (Iv 12,35).

Razumljivo, da ih je bilo i da ih ima, koji uopće ne žele čuti riječi istine života. Oni zatvaraju uši, odvraćaju oči od svijetla. Trg je života pun neupućenih, koji "psuju, što ne znaju" (II.Petr 2,12). Napadaju kulu predrasuda i neistina, koju su sami sagradili, a smatraju je kulom Kristove nauke. Na trgu života ima prosjaka, koji bježe pred čudotvorcima, da ih ne iscijele, pa da ne budu primorani, kad ozdrave, raditi. Na trgu života ima i zlobnika, koji bježe od svijetla, da se ne vide njihova zločinstva, pa da ih savjest ne počne gristi i upućivati na pravi put (Iv 3,19).

A pospanih?! Njima su riječi istine došle do ušiju, ali oni na ušima spavaju. Zloduh međutim ne spava, on grozničavo radi. Zloduh bdije i traži da ukloni riječi istine, da ove ne dopru do čovječjeg srca. Nije mu u tom poslu teško, jer se može poslužiti riječima, djelima, primjerima i spisima drugih ljudi. Misija je zloduha u tome, da odvraća duše od Boga. Priča se, da je zloduh, dok je neki čudotvorac propovijedao, palio bližnje kuće, okupljao životinje, upriličivao paklenu galamu, slao kavalire da mame slušateljice, samo da onemogući, da zrna riječi Božje dopru do srca slušalaca.

Ubrojimo i onu "veliku" ljudsku djecu, koja smatraju, da je i riječ Božje istine kao neka ugodna priča, izmišljanje mašte iz "Tisuću i jedne noći". Zanima ih riječ Božja, ako ih zabavlja ili ugodno interesira. Slični su onima, koji noću mirno spavaju. Probudi ih s ulice vesela i ugodna svirka i pjesma. Otvore prozore, poslušaju, ugodno se razgale, pohvale pjevače, ali odmah poslije zaspe, kao da ništa nije bilo. Zar da bi riječ Božje istine od njih mogla tražiti žrtvu i odricanje?! To bi bila sablazan. Oni bi rado čitali i usvojili riječ Božje istine, ali im se one riječi "ne ukradi", "ne ubij", "ne poželi" i sl. čine odveć ozbiljne, odveć teške. Nijesu li ta velika djeca, ti površni tipovi, zbilja djeca stoljeća, kojemu je jedan pisac upisao kao karakteristiku bolest infantilizma?!

Ima i nepristupačnih, zauzetih, uposlenih do grla, u kojima se riječ Božje istine ne može nastaniti. Sva su mjesta njihova srca zauzeta. Njihov su stan zauzeli Bako, Venera, Prijap i drugi kumiri. U takav se stan ne može useliti riječ Božje istine. I Herod je znao za riječi "Non licet" (Mat 14,4), ali je kumir strasti bio jači. Ti će moći usvojiti riječi istine uz jedan uvjet: istjerati neovlaštene stanare iz stana duše i srca.

Sinovi svijetla! Vi, u kojima je riječ Božja, sjeme vječne životne istine, donosi ploda, podignite svoje glave! Uvidite svoju veličinu! Vi ste so zemlje! Vi nastavljate djelo Krista, koji je došao da posvjedoči istinu (Iv 18,37). Vrijeme je, da svaki Kristov vjernik bude sijač riječi Božje, kao u zlatno doba kršćanstva. Istina dovodi do svijetla, istina daje snage, istina oslobađa, istina usrećuje.

Je li danas ta riječ Božja moćna?

Kao i uvijek. Uvijek je moćna, djelotvorna, oštrija od svakog mača, prodire do dna duše (Hebr 4,12). Nema čovjeka, koji bi spriječio njezino prodiranje, ako ona ostvaruje osnovu vječnih odredaba.

Ta je riječ iz ničega sve stvorila. Zaorila je nad bezdanom uništavila i stvari su postale.- Ona je vodila izabrani narod pismima i prorocima.- S Kristovih je usana okupljala, tješila, ozdravljala, uskrisivala, i kud je prolazio Krist, rušile su se kule neistine i laži.- Ona je pozvala Apostole, da ostave mreže, polja i druga dobra.- Okrutnog je Saula pretvorila iz vuka u jaganjca (Dj.Ap. 9,4; 22,7; 26,14).- Ta je istina riječ Božja vatru strasti u grešnici iz Magdale pretvorila u požar čiste ljubavi.- Ona je Augustina pjesmom ublažila i obratila.- Nije li bila dovoljna, da strese Asiškog Poverella, koji je sanjao o viteštvu, te on uvidi, da nije "sluga nad svojim gospodarom", te ostavi sve i pođe za Gospodarom? - Samo jedno pitanje

iz njenih svetih stranica "Što koristi", i privuče Franju Ksaverskog, da ostavi slasti života, koje su ga mamile.- Ta je riječ uvijek bila sposobna, da čovjeka od životinje pretvori u kršćanina i u sveca. - Ona je zacrtala stazu jedinstva i našim slavenskim narodima po sv.braći Ćirilu i Metodu.- Ona je okupljala kršćane, ulijevala im snage u svim teškoćama života.- I naš je narod dovela do svijetla evanđelja, do časti "predzida kršćanstva". O nama bi netko doista mogao reći: "Jaganjci su, regbi tihi,- Što bijahu gorski lavi, - Taka čuda Božja riječ pravi" (Mažuranić). Možemo dakle zaključiti: Svojom riječi, Bože, obnovio si lice zemlje, i danas uvijek obnavljaš u skrovištu duše ljudska srca!

Zar je ta riječ istine zamukla? Reći ćeš: O da mi je čuti Krista! Nije ti potrebito. Prihvati njegovu nauku i slijedi je. I onda su ga čuli mnogi, ali se nijesu svi obratili. Bi li se ti obratio, da ga čuješ?! Bog je povjerio Jozui, i ako je mogao to učiniti sam, da zaustavi kretanje planeta. Po Mojsiju je razdijelio more na dvije strane, kao poredanu četu, počasnu stražu. Poslužio se Elijom, da otvori i zatvori nebesa. Ananiji je povjerio, da Pavlu vrati vid duše i tijela. Apostolima je udijelio plamenu snagu, da obrate svijet. Upućuje te na Crkvu, jer "tko vas sluša, mene sluša, tko vas prezire, mene prezire" (Luka 1o,16).

Pitali su nekog sveca, što bi on učinio, da se pojavi Krist na gradskom trgu te počne naučati, a on je odgovorio: Ostao bih i dalje u svojoj sobi, za svojim poslom, jer znam, da on ne bi ni jedno slovce svoje nauke opozvao. Nije dakle potrebito čuti Krista, on govori uvijek isto, uvijek glasno, očito i uvjerljivo. Potrebno je nešto drugo: ne stavljati zapreke riječima Božje istine, otvoriti dušu i srce i pustiti da padne na dobru zemlju, te da donese ploda.

Ljudi XX. stoljeća, vi, koji se gubite u bespuću, nemiru i očaju! Uzmite malu knjižicu katekizma, ona sadrži riječ Božju, riječ istine. Za nju ljudi i danas umiru. Roditelji! Privijte je na srce svojoj djeci, ostavite im je u baštinu. To je vaša dužnost, vaše pravo. To je vaša osnovna, teška i vrlo odgovorna dužnost.

Kršćani! Evanđelje se sluša stojećke. Tim poštujemo riječ Božju. Dok govori tako uzvišeni Gospodar, treba stajati u "pozoru". Tim stavom pokazujemo, da smo je spremni provesti u djelo, raznijeti je po zemlji kao evanđeoski kuriri, razotkriti je pred onima, koji se nalaze u tami i sjeni smrtnoj (Lk 1,79).

Svi bez iznimke: Čitajte, slušajte riječ Božju, istinu evanđelja, jer je možda koji put pogibeljnije propustiti slušanje riječi Božje, nego li ne pribi-

vati sv.Misi. Kako ćete vjerovati u otajstvo sv.Mise, kako ćete crpsti iz nje ploda, ako ne vjerujete i ne živote od riječi Božje?! - I slušajte ponizno, jer samo poniznima se otkrivaju tajne vječnoga života. (Mat 11,25) Slušajte predano, jer riječ Božja dolazi tiho i nenametljivo. Slušajte odlučno, jer ona traži odlučne duše. Na taj ćete način zavrijediti, da čujete s usana anđela riječi pohvale: "Blago tebi, što si vjerovala" (Lk 1,45). Blago vama, što ste povjerovali i odlučili ispuniti, što riječ Božja nauča.

Spominje se, da je negdje na bojnom polju poslije bitke neki vojnik dozivao svećenika: "Svećeniče, daj mi Krista! Pomozi mi umrijeti". Svećenik, koji je bio blizu, ali i on ranjen, nije se mogao približiti, jer nije mogao hodati. Uvjeren sam, da su obojica smirena u istini riječi Božje.

Iz kutova svijeta čuju se slični poklici. Iz bolnih, nemirnih ljudskih srdaca kao da čujemo žarke želje: dajte nam Krista! Željni smo njegove istine. Ako nije moguće da nas naučite živjeti, naučite nas barem umrijeti. To bi bilo dosta i predosta.

Imamo li Krista? Dajmo ga drugima, jer on ima i za nas i za sve druge riječi života vječnoga (Iv 6,69).

2. Z A Š T O Ž I V I M ?

Nekada to pitanje provaljuje iz pameti, koja traga za istinom; nekada je ono bolna jeka srca, koje traži melem svojim bolima. Isto pitanje kod mnogih, kod svih ljudi, a koliko različitih odgovora, kako oprečnih lijekova?!

Ne znamo, zašto živimo, i ne ćemo nikada znati. Posljednji će čovjek na zemlji upisati u led upitnik - tako odgovaraju oni, kojima svijetlo razuma doživljuje pomrčinu, a kojima svijetlo vjere smeta. Možda su žrtve igre mašte.

Znamo, zašto živimo, naime da se hranimo i zabavljamo. Tijelo i vremenita egzistencija predstavljaju najvišu i jedinu vrednotu. Takvo su stajalište od uvijek zastupali duševni patuljci.

Znamo. Živimo, da udovoljimo krutoj sili, koja nas je strpala u ovu jamu svijeta, da tu ispaštamo nepoznate grijehe, da igramo ulogu vječnih patnika - odgovaraju pesimistički dezerteri života.

Da plešemo luđački ples oko sreće, koja nam izmakne upravo onda, kada smo mislili, da ćemo je dohvatiti. Tako nespretno umuju, te romantički padaju izmoreni i razočarani lutaoci po ovoj zemlji, koja im uskraćuje, što žele, jer su možda nezasitna djeca. DP 1959, 21 Studijne.

Miljenici Sreće pak odgovaraju, da oni žive, da im čelo ovjenčaju vijencima, da osvoje prijestolja ljudskih pameti, skrovišta njihovih srdaca, da ih ubroje u besmrtnike i t.d.

Jedan je stari filozof nalazio oko 288 odgovora na to postavljeno pitanje, koje se doista smatra najvažnijim pitanjem života (sv.Aug. "De civ.Dei" I. 19. 1,1).

.....

Protiv zlogukih narikača pozovimo se na činjenicu. Svaki čovjek, gdjegod se nalazio, bio on nagi Zulu u slamnatoj potleušici ili hermetski obučeni Eskim u kolibi od leda, ili možda pomodno odjeveni gospodin na šetalištu ili u zadimljenom salonu, možda i on duboko i žarko želi biti sretan. Bio on veseo, žalostan, siromah ili bogat, zdrav ili bolestan, na smrtnoj postelji okružen od svojih dragih ili u samoći spreman na samoubojstvo - svejedno, svatko želi sreću. To je činjenica. To je dakle zakon. Tko pokuša zanijekati tu činjenicu ili zakon, mogli bismo mu bez uvrede reći, da ili ne misli, što govori, ili ne govori, što misli.

Želja je za srećom u nama kao vatra. Njezin je plamen uvijek živ. Taj nam plamen ne dopušta ni pomisliti, da bi nas moglo nestati kao kapi vode u oceanu ili kao magle, koju tjera vjetar. Jest, stvoreni smo u vremenu. Mi osjećamo uske granice vremena, ali idemo iz beskrajnosti u beskrajnost, zato na putu razbijamo granice vremena. Život je naš neki "Phase", prolaz ptice kroz otvorena vrata i prozor ove sobe vremena.

Taj kratkotrajni prolaz, taj "somnium breve", taj jednodnevni cvijet, ne označuje točku. Čovjek se želi naći i probuditi u bezgraničnoj vječnosti. Tamo se želi rascvasti i vječno cvjetati, a da lišće na stablu života nikada ne požuti, nikada ne otpadne. Ta želja i ta nada nutkaju onog čovjeka, da preuzme teret očinstva, da ostane u svojoj djeci. Ne drži li ta ista želja pjesnika, da vadi iz svog srca stihove, koje će pokoljenja sa zanosom ponavljati? Pitajte umjetnike, oni će vam posvjedočiti, da prižljivo izraduju svoja djela, jer žele vječno živjeti u spomenu ljudi. I osvajači će potvrditi, da ih ta želja jača, da dopru do pobjede. Svaki od tih smrtnika kao da stoji kod svoga djela i veli: "Non omnis moriar", - nikada me ne će nestati, - "budućnost je moja".

I danas kuca oko dvije milijarde srdaca na ovoj

zemlji. Sva ta srca ritmički otkucavaju istu pjesmu: želimo biti sretni! Kolika je to snaga, a koliko je ima neiskorišćene, koliko se ludo gubi!

Ipak smo uvjereni, da se ni ova sveta vatra potpuno ne izgubi, jer se u vječno stvaralačkom procesu prirode ništa ne gubi. Uvjereni smo, da u tu vatru ne smijemo sumnjati, jer bi se ta silna vatra pretvorila u crnu smrt, kada bismo počeli, kako kaže Kranjčević, u "ideale svoje sumnjati". Znajmo, međutim, da je vatra pogibeljnija upravo onda, kada je odveć jaka. Uvjereni smo, da se Tvorac s nama ne igra, niti nas vara, jer smo tu svetu vatru usisali s majčinim mlijekom, a ono nas ne izdaje.

Jedno je najvažnije: tražiti sreću života ondje, gdje se ona doista i nalazi. Ima li fatalnije pogreške u životu nego skrenuti s puta životne sreće? Neka nam govori razum, srce, pa zaključimo.

Što nas uči razum?

Ima mnogo poslova, kojih se čovjek nevoljko laća. To je znao Svemogući, zato je po mnogim zemaljskim dobrima razasuo obilato čara i slatkoće poput šećera, da ljudska djeca radije uzmu te gorke napitke života. Svi su ti čari ipak nesavršeni, ograničeni, bijedni. Svi stvorovi, sa svim svojim čarima, pate i jecaju, dok se ne vrate svome Stvoritelju (Rimlj 8,22). Ako se čovjek zaustavi na njima te od njih zatraži sreću, on ih time obeščašćuje, unesrećuje nekako njih i sebe. Zar nije i za njih nesreća, ako ih netko odvrati od njihove svrhe? Kada čovjek od njih očekuje potpunu sreću, oni ga muče, dok on za njima neuredno čezne; ne zadovoljavaju ga, kada ih postigne; bacaju ga u očaj, kada ih izgubi.

Možda, ukleti lutaoče po ovoj zemlji, tražiš sreću u nasladama tijela. Sjeti se onog spomenika u starom Korintu. Lavica, t.j. razvratnost, drži u šapama ovna, t.j. razvratnika, liže ga, prije nego što će ga progždrijeti. Zar je sreća za čovjeka u tome, da ne bude čovjek? Može li čovjek polučiti svrhu u tome, da se izjednači sa nerazumnim bićima? Mogu li biti izvorom sreće one naslade, koje su toliko pojedinaca i naroda bacile u propast? Zar je sreća u onim kapima čemera, što se nalaze na dnu svake čaše zemnih užitaka?

Ne može se čovjek nadati sreći ni od slave, ni od časti. Mudna je ona pouka starog babilonskog kralja. Imao je tri sina. Pred njih iznese tri kovčega, da biraju. Stariji izabra kovčeg s natpisom "kraljevstvo", drugi izabra onaj s natpisom "slava", a trećemu osta zadnji, s natpisom "Bog". Kralj pozva svoje pomoćnike i savjetnike, da vide, koji je od njegovih sinova izabrao sreću života.

(1) Grijeh je posljedica [illegible], otprilike kao u onoj „Zna Mika, što je reka" (Kaže se [illegible]). Neki luckasti Mika otišao u lov, pa ubio magarca. Naprtio ga na leđa, pa hajd' kući. Susretnu ga ljudi, pa mu kažu: „Mika, to nije zec, to je magarac." Mika odgovori: „Nemojte vi mene varati. Zna Mika, što je reka: ... velike duguljaste uši."

2) Vide ko Dulčićevi sir (komedija [illegible]).

3) Moja kum provala, da pojide čitavo jaje (Kum doziv. Kuma jaje, kumče isto vidi, al' Majka, čekaj dok kum večera.

Kovčeg kraljevstva bio je iznutra okrvavljen, jer vlast na zemlji često donosi suze i krv, propast i smrt.- U kovčegu s natpisom "slava" nalazila se pregršt praha. Gdje je slava Aleksandra Velikog? Gdje slava Cezara i drugih velikana? Uski prostor groba, malo drva, malo zemnog praha i "sic transit gloria mundi". A neiskrenost ljudska, koja prati ta iskazivanja časti? A prevrtljivost sreće?

Otvoren je i treći kovčeg s natpisom "Bog". Na dnu kovčega nalazio se predragocjen dragulj. Pouka je bila očita. Razum nas uči, da se stvor ima vratiti svome Počelu, učinak svom Uzroku, prolazan Neprolaznomu, nesavršen Presavršenomu, putnik luci spasa, prognanik domovini, u jednu riječ: čovjek svome Bogu, Počelu i Svrsi svega.

Razum dakle brzo zaključuje. Ne budi dezerterom života na zemlji. Nastoj ga učiniti vrijednim. Ispuni svoju dužnost tako, da zavrijediš vremenitu i vječnu sreću. U Bogu, na drugom svijetu, ta je potpuna sreća. Pozvan si na gozbu vječne sreće. Pamet će ti se hraniti vječnom istinom kao što se oko hrani svijetlom. Srce će kucati u vječnoj ekstazi sreće. I tijelo će, vječno pomlađeno i nepropadljivo, sudjelovati na toj gozbi života, jer je i ono rođeno za uzvišene ciljeve.

Što srce naslućuje?

Srce je čovječje doista velik pronalazač istina. Razum umuje, muči se i traži, a nakon duga traganja možda srce osvoji istinu. "In omnibus requiem quaesivi" (Eccli. 24,11). Pitao sam i prevrtljivo lišće, nemirne leptiriće, trepetljive zvijezde, čiste anđele, sve i posvuda, ali sam naslutio i zaključio, da samo "in haereditate Domini morabor".

Srce tu istinu osjeća. Čudesno je satkano to srce. Reagira na najmanji podražaj, odziva se na najmanji poziv dobra ili čara, u kojemu bi našlo ma i malo sreće. Ono pak osjeća, da ga nijedno od tih dobara ne ispunja, jer ima korijen u Beskrajnomu; zato je sve, što je stvoreno - maleno i prolazno. Koliko puta čovjek osjeti besmislenost ludog trkanja stazom u nedogled, a bila je to slijepa ulica. Mahnito juri za svijetlom u daljini, kroz guštare i preko kamenja, niz bregove i jaruge, kao da je tamo grad sreće, a nađe maglu nad pustim krajem. Varava su ta zemaljska dobra, to čovjeka uči iskustvo srca.

Pitajmo kojega miljenika sreće na zemlji. Goethe je jedan od njih. Iskusio je slasti života, pio je punim usnama iz čaše užitaka. Kada mu se pričini, da je život neizdrživ, zapisa i Mefistu dušu, samo neka ga pomladi, neka ga učini sretnim. Došao je čas, kako mu se činilo, da može uskliknuti: "Zastaj trene, ovako

krasan i ovako slastan", ali pade mrtav na zemlju. Goethe je izjavio, da je u svom dugom životu bio sretan samo četiri sedmice. Umire s poklikom "mehr Licht!", a u Faustu ostavlja oporuku svim bolnim srcima, da ne traže od stvorova sreću, jer da su oni prolazni i varavi.

To srce i te kako osjeća. Gorčina i otrov, što se nalaze na dnu pehara, zemaljskih užitaka, moćno ga uče. "U mnogom nježnom cvjetiću je dvoje: I otrov ljut i lijek od boli koje" (Shakespeare). Otrov je ljut očekivati sreću od nejaka djeteta, jer što brže raste, brže stari, brže se primiče smrti. Otrov su ljut naslade tijela, govore nam bolnice unesrećenih. Otrov je ljut "auri sacra fames", govore nam plejade osiromašenih bijednika. Otrov je ljut težnja za gospodstvom, govore nam u crno zavijene majke, sestre i vjerenice, a potvrđuju nam garišta kuća, razvaline gradova. Otrov je ljut uzdati se u čovjeka, jer će lako izdati ljubav, pogaziti zadanu riječ, vratiti nezahvalnost za dobročinstva, osvetu za ljubav.

Astronomi su otkrili zakon privlačnosti nebeskih tjelesa. Mnogo je važniji i jači zakon privlačnosti, koji vlada između Boga i čovječjeg srca. Srce daleko od Boga sliči ribi izvan mora, novorođenčetu daleko od majčinih grudi, prognaniku daleko od domovine, meteoru daleko od svoga sunca. To je tajna, zašto ljudsko srce na zemlji osjeća, pati, umire, što ne može umrijeti, da pamet što prije nađe svu istinu, da oko nađe svu ljepotu, da uho čuje svu harmoniju, da uroni u bezdan sreće (I.Kor 2,9).

"Napunit ćemo se dobara kuće tvoje" (Ps 64,5). Tako govori srce, zaljubljeno u svoga Boga. "Oh, kako mi zaudara zemlja, kada pogledam nebo" kliče sv. Ignacije."Umirem zato, što ne mogu umrijeti" vapilo je umorno srce sv.Terezije. Prije njih je sv.Pavao želio "umrijeti i biti s Kristom" (Filip 1,23). Još prije njega, predstavnica svih u Boga zaljubljenih duša od zanosa je klicala: "Obaspite me cvijećem, opkolite me jabukama, jer od ljubavi - za Bogom - ginem" (C.C.2,5).

Zaključimo

Srce ne voli sreće, ako do nje ne dođe patnjama. Činjenica je, da je ljudsko srce nekako povezano s boli. Sreća, koju vidimo kroz suze i postignemo bolima; samo sreća Uskrsa poslije Velikog Petka ispunja srce do najzabitnijih kutića njegova bića. Srce se u boli hrani, odgaja, preobrazuje, usrećuje. Putevi se srca i boli susreću, prepleću, upopunjuju. Svršetak im je na brdu veličine, na brdu sreće. Zato je i taktika premudrog Boga, da ljudsko srce vodi preko trnja boli do brda Preobraženja.

To možemo potvrditi iz iskustva. Ni dijete ne voli, da mu se "daruje" nešto, što ono "zaslužuje", na što ima neko "pravo". Čovjek je ljubomoran na svoje zasluge. Zašto bi primio kao poklon, ako je to zaslužio svojim žuljevima? U srcu je čovječjem veličina. Ono teži za velikim stvarima, a zar ima veće stvari do sreće? Ne bi li dakle bilo neprirodno, da čovjek dođe do sreće bez truda? Jedno je srce, koje je stvoreno i za sreću i za suze.

Sreća je života na vrhuncu visoka brda. Pozvani smo, da na najviši vrhunac toga brda zataknemo zastavu, to je vrhunac sreće. Što je osvajanje Himalaje prema ovom osvajanju, na koje je svaki čovjek pozvan? Ne zavaravajmo se. Nailazi pri tom uspinjanju na mrkle, paklene boje još neistraženih predjela, ali zove ga svijetlo visina. Muklo šumi i straši ga razorna bujica potoka, tutnji ponornica, ali gore na brdu val je vječnog života, koji ne ruši niti usmrćuje, već usrećuje. Na tom putu prema brdu sreće zjape čeljusti ponora, ali zovu vrhunci obasjani suncem slobode, svježine i života. Teško je penjanje, žuljevi bole, ali je slatka pobjeda. Nije li zalogaj umornosti slađi od zalogaja lijenosti?! Ima još poteškoća. Iz dvorova šumskih vila dopiru ljupki i zamamljivi glasovi sirena. Možda je ova poteškoća i najteža, samo joj heroji odolijevaju. Dopire struja toplih srdaca, ali čovjek, svijestan svoga poziva ide dalje; zovu ga visovi, tamo gore je sreća, koju oko nije vidjelo, niti je uho čulo (I.Kor 2,9). Uspon je dakle pretežak, ali silnici ga osvajaju. Svaki je čovjek pozvan, da bude taj silnik (Mat. 11,12).

Kršćanin je putnik, on nije dezerter života. On je pozvan, da i na ovom svijetu ostvari visoke ideale čovjeka i kršćanina. On mora iskoristiti sve svoje energije na dobro duše i tijela, na procvat kulture, u korist svoje obitelji, svoga naroda, čovječanstva. Ali to ne znači, da ga dom nebeski ne vabi. Prirodno je, da putnika sve podsjeća na njegov dom. Težak mu je tuđi kruh, ledena mu je tuđina. Po pticama šalje domu pozdrav, po morskom mu valu šalje poljubac. Nije li ta antinomija kršćanina, ovo njegovo vremenito - vječno, zemaljsko-nebesko, tjelesno-duhovno uzrokom, da je on posebno biće, neki kamen smutnje? Nije čudo, takav je bio i njegov brat i Spasitelj.

Gore srca! Kršćani to ponavljaju svaki dan. Zvonici crkava upućuju kršćanina prema nebu. Pjesma ga u crkvi podiže, svećenik ga na oltaru na to potiče, dim ga tamjana predvodi. Nije pitanje raspoloženja, jer srcu vezanom uz Boga sve služi na dobro (Rimlj 8,1-28): časovi radosti i časovi boli, cvijeće mirisnih ruža i ubodi trnja, slavlje pobjede i bijeda poraza.

Ugledajmo se u srce velikog Augustina! Ono je iskusilo slasti zemlje, ali je osjetilo zov visina. Možda je to bilo u suton dana, kada se osjeti teret minulog dana, zov mistične noći. Pitao je zlatnu obalu Afrike: možeš li mi, pozlaćeni rube svijeta, dati, što nedostaje mojoj duši? Valovi su u trajnom ritornelu ponavljali: traži iznad nas. Kada se plavo nebo napunilo ognjenim leptirićima zvijezda, pitao je i njih, ali i one su mu jednoglasno odgovorile: traži iznad nas. Otvori svojom dušom nebeske dvore i zapita anđele, mogu li ga oni usrećiti, ali i oni ga uputiše više. Zakon privlačnosti stupio je na snagu snažno, kako samo može biti jaka ljubav. Augustin je izgovorio riječi, koje opisuju povijest ljudskog srca: "Stvorio si nas, Bože, za sebe, i nemirno je srce naše, dok se u tebi ne upokoji" (Isp. I.1,1).

3. G R I J E H

Kada bi danas Sotona morao podnijeti izvještaj Svemogućemu, mogao bi po prilici reći ovako: obišao sam sve kutove zemlje i konstatirao, da ljudi posvuda krše Tvoje zapovijedi (Job 1,6-13). Sv.Ivan bi ponovio, što je pisao: "Sav svijet leži u nečastivome" (I.Posl 5,19). Dublji bi poznavalac mentaliteta čovjeka današnjice nadodao: čovjek današnjice trpi od bolesti djetinjenja i podjetinjavanja, pa i grijeh smatra djetinjarijom. Tko je pak svijestan odgovornosti i težine stanja, morao bi sa žalošću utvrditi, da čovjek današnjice drži nešto do pravila bon-tona. Taj čovjek nastoji upoznati pravila gramatike i umjetnosti. Nastoji cijeniti, boji se prekršiti građanske i državne zakone, ali "najveći grijeh naše epohe jest taj, što počinje gubiti smisao grijeha" (Pijo XII.u govoru god.1946).

Zašto taj čovjek današnjice gubi smisao grijeha? Napredak mu civilizacije olakoćuje mišljenje, zato ga umaraju ozbiljna pitanja života. On radije ide u hram 2o. stoljeća, u kino, da drugi pred njegovim očima prevrće slike i prizore, a on da udobno sjedi i gleda. Pitanja duše i vječnosti? Rado ih upisuje u utopije, ali zato najvećom ozbiljnošću smatra, da je Švrća idejni prvak dana. Zar se taj čovjek današnjice nema čim ponositi? Rado osluškuje zaglušni šum aviona i motora, tih djela svoga genija, pa kako će do njega doprijeti tihi, nečujni glas Božje istine?! Ohol je taj čovjek današnjice; ponosi se atomskom bombom, zato ne cijeni silu

duha Božjega, koji se ne nameće silom. Kada se ljudi zarate ili potuku, pobjednik, makar bio patuljak, misli, da nad njim nema gorostasa, nadasve Svemogućega. Čovjek današnjice gradi Babilonsku kulu veličine bez Boga, zato se teško razumije s drugim ljudima današnjice, i ako ima na pretek raspravljanja. Zabavljen je bušenjem zdenca tehničke civilizacije, ali ti zdenci puštaju vodu, zato je taj jadnik uvijek nemiran. Robuje tijelu, klanja se materiji, u pandžama je nagona, zato životari, boluje od anemije duše, mrtav je, a misli da živi.

Budimo na čistu! Glas je savjesti preveć jak, da bi ga tko mogao lako ušutkati. Bez sumnje čovjek bi današnjice želio izbrisati pojam grijeha iz popisa faktora sreće-nesreće, ali to ne može. Što mu preostaje? Uzeti na sebe advokaturu sama sebe, naći opravdanje. To mu se čini lako. Ako i griješim, veli, nijesam ja kriv: priroda je kriva, kriv je ambijent, takvim me Bog stvorio, takvim me majka rodila, tako sam odgojen.

To sredstvo za uspavljivanje ne djeluje odmah, ni kod svakoga jednako. A zašto, misli čovjek današnjice, čovjek ne bi imao pravo griješiti? Ta on je svijestan svoje veličine, svijestan je napretka. Stari su bogovi umrli. On dakle misli, da ima pravo griješiti, jer je sam sebi bogom.

Ovaj mu se izlaz pričini presmionim, zato radije umanjuje težinu Božjih zapovijedi, grdobu grijeha ne smatra tako velikom. Što je velikomu Bogu stalo za sitne misli i želje crva-čovjeka, koji se vuče po zemlji? Bog je previsok, da bi ga se ticalo, što taj zemljani patuljak misli, želi i snuje. Zar bi se Svemogući natjecao u borbi s tim "prahom"? Zar je potrebna sila Svemogućega, da svlada tog slabića-čovjeka?

Zanimljiva je promjena ljudskog mentaliteta između epohe i epohe, prošlosti i sadašnjosti. Oslobođeni je Prometej, donosi mit, morao uvijek nositi jedan kolutić lanca, kojim je bio vezan, što se pobunio protiv božanstva, da ga taj kolutić podsjeća na zasluženu kaznu. Oženjeni su nekada nosili gvozdene prstene, da osjete ozbiljnost i težinu bračne vjernosti. Danas se pak nastoji ta težina umanjiti. Nosi se zlatni, lagani prsten, koji služi kao ukras, ne kao dužnost ili teret, a prečesto je predmet paunskog nadimanja i isprazne slave. Netko je išao dotle, te je zastupao mišljenje, da se sotona ne smije prikazivati u obliku zmaja, zmije ili crnog strašila, kao nešto ružno i nakazno, već u obliku finog gospodina, da se ne povrijedi estetski osjećaj profinjenog čovjeka 20. stoljeća.

Procijenimo, koliko smo zašli s puta razuma! Mudri je Sokrat, taj predstavnik najstarije vještine umovanja, govorio: Više treba žaliti kradljivca nego onoga, koji je okraden. Nesretniji je ubojica, nego onaj, koji je ubijen. Mnogo je bolje, da tebi drugi učini nepravdu, nego ti drugomu. Kada bih morao birati, pustio

bih radije, da drugi sa mnom zlo postupa, nego da ja ikomu učinim zlo, jer činiti zlo, t.j. griješiti, najveće je od svih zala. Tako eto govori nepokvareni razum (Isp.kod Weiss "Apol." II.lo,2).

Grijeh je najveće zlo u sebi

Čovjek je na razmeđu između čistih anđela i nerazumnih bića. Dodiruje jedne i druge. Položaj je samim tim već kritičan. Svaki ga grijeh udaljuje od anđela, približuje životinji. Možete li doista u pijanici, proždrljivcu, ubojici, otimaču razabrati sliku anđela ili životinje? Grijeh je Nabukodonosora pretvorio u životinju: išao je četveronoške, na glavi je imao perje kao oštrice, na rukama nokte kao pandže (Dan.4). To nas dovoljno uči, da je grijeh degradacija čovjeka, silazak sa stupnja specifično ljudske kulture i padanje u stanje polučovjeka ili životinje.

Da rekneš nekomu: lud si! - bila bi uvreda. Grijeh je neka vrst ludosti. Nije li ludost: odbaciti Stvoritelja, a obratiti se stvoru kao bogu? Zabaciti Boga, izvor svih dobara, a očekivati od sjena prolaznih dobara, da nas one usreće? Očekivati od ograničenih dobara, da ona potpuno ispune neograničene dimenzije srca? Stara nam povijest iznosi primjer te ludosti u obožavanju Baala. Mnoštvo je očekivalo, da će im slijepa, gluha i mrtva materija pomoći. Ilija se toj ludosti rugao, dok je mnoštvo skakalo i vikalo oko krivog boga Baala. Govorio im je Ilija: vičite jače, možda je zaspao, možda je uronio u duboke misli. Vikali su, ali bez uspjeha. - U nekoj je ludnici jadnik trkao protiv vjetra, da se napuše, da uzmogne poletjeti u zrak, na najviše brdo svijeta. Grešnik se nada, da će se bez Boga popeti na brdo sreće. Zar nam nije svima potrebito moliti: od sljepoće pameti oslobodi nas Gospodine?!

Ljudi uviđaju, da je opravdano, ako se pobuna protiv vlasti kazni. Postaju kratkoumni, kada se taj pojam prenese na odnos prema Bogu. Grijeh je pobuna protiv Boga. Grešnik otima kamene Ploče deset zapovijedi te ih razbija. Dok na njima piše volja Božja: ne ubij, ne ukradi, ne griješi bludno i t.d. grešnik hoće nove ploče, na koje stavlja: ubij, kradi, izdaj, laži i t.d. Nije li to oponašanje rimskih careva, koji su sebi prisvajali čast bogova? Ne znači li to ponovno razapinjati Sina Božjega? (Hebr 6,6). Nije li to ponavljanje Luciferova "non serviam"?

Dug je zao drug, dug je teret. Kršćani svaki dan mole: "I otpusti nama dugove naše". Kako ljudi znaju biti strogi i okrutni prema dužnicima! Nijesu li nekada vjerovnici kod nekih naroda sjekli dužnika i dijelili ga na dijelove, ako nijesu mogli isplatiti duga?! A kada bi Bog nastupio tako? Svaki je grijeh kao neki dug Bogu. Ako Gospodin prekine čekanje i zaviče: svežite ga i bacite u tminu, dok ne plati i zadnji novčić? (Mt 5,26)

Grijeh je najveće zlo po posljedicama

Stablo se pozna po plodovima, uzrok po učincima. Jeza nas obuzme, kada motrimo razvaline kuće, koju je izjeo zub vremena, ili oborio ratni vihor. Nekoć je u njoj odzvanjala pjesma života, sada nas straši zadah smrti. Nešto slično razabiremo u duši grešnika. Svako je zločinstvo grijeha rušenje zgrade naše duše. Grešnika razdire borba između razuma i nagona, ideala i strasti, Boga i sotone. Duša grešnika postaje poprište nemira, sijelo nesuvislih, anomalijskih ispada, postepenog ili naglog raspadanja (Isp."Ethic".br.1817). U pameti zavlada tama neznanja i sljepoće, u srcu nastupa led i očaj, u volji nestaje poleta i snage, a nastupa mlohavost prema dobru, popustljivost zlu. U tom su stanju uzaludna sredstva za spavanje, bolno je rasulo gotovo: "Tako si, Gospodine, naredio, tako i jest, da je svaka grešna duša kazna (muka) samoj sebi" (sv.Augustin).

Kako je uslijed grijeha potamnila svijetla boja! Primio si, kršćanine, bijelu haljinu na dan krštenja, sa zadatkom, da tako vratiš čistu dušu Bogu. Oživljen si milošću, ti, koji si bio mrtav u istočnom grijehu. Postao si bio posinkom Božjim, baštinikom nebeskog kraljevstva. Grijeh ti je oduzeo tu haljinu, izgubio si pirnu odjeću, lišen si prava na nebo, nema ti mjesta za stolom vječne gozbe (Mt 22,1-14). Grijehom si usmrtio u sebi život duše, te si pred Bogom kao mrtvac, živa smrt (Isp.sv.Tomu u Suppl.71,2).

Zle se posljedice grijeha šire dalje. "Vae genti peccatrici" (Iz 1,4). Povijesna je činjenica, da grijeh tamani narode. Eno vam starih Židova, koji su na razvalinama Jeruzalema oplakivali grijehe, uzročnike tih razvalina (kod Tob 3,4).- Blagostanje i moć Asiraca, Kaldejaca, Perzijaca i drugih počinje bilježiti suton upravo onda, kada nasta natjecanje, tko će izmisliti nove načine životinjskih uživanja. - Moćni Gali postadoše plijenom Rimljana, kada ih je zarobila mekoputnost i raspuštenost.- I gordi je Rim rastočen, kada je namjesto starih bogova i kreposnih Virginija zavladao mekoputni duh Mesalina.

Zar se 2o. stoljeće može ponositi nekom bezgrešnošću? Bespuće, neslaganje, nemir i očaj čovjeka današnjice očito govore o posljedicama zla i grijeha. Taj površno zadovoljni, prisilno nasmijani čovjek današnjice potsjeća na Tantala, koji posiže za jabukom sreće, ali mu ova neprestano izmiče. Mnogi se Sifizi današnjice po svijetu muče da dovuku dogovore, razgovore i nastojanja do brda uspjeha, ali neprestano doživljuju neuspjehe. Pate i muče se brojne Danaide, ali lijevaju vodu svojih prava u probušene posude.

Uočimo strahotu grijeha u perspektivi istočnoga grijeha i onoga, što je taj grijeh uveo u svijet: smr-

ti (Rim 5,12). Taj nas fenomen smrti straši i nekako sablažnjuje. Smrad lješine, trulost groba - eto nam posljedica grijeha. Da nije bilo grijeha, ne bi nikada smrt bila tako strašna, ona bi bila kao neka ekstaza, prelaz u viši, bolji život, bez strahota smrtne borbe i nakaznosti njena obličja.

Pogledajmo najveću žrtvu, raspetoga Krista! Samo najveće zlo moglo je izazvati tu najveću Žrtvu. Ako je smrt Pravednika tako bolna, doista i grijeh mora biti neopisivo težak.

Prenesimo se do zatvorenih vrata raja. Tu prosuđujemo strahotu grijeha. Plameni stupovi priječe ulaz grešnicima. A ona druga vrata? Sledimo se pred njima, jer ih je zatvorila Božja pravednost. Na njima je napisana i ona zadnja riječ: Kad ste ušli, već vam nema nade (Dante "Pakao" 3,1-lo). Grijeh dakle vodi u propast i to vječnu propast, iz koje više nema nade, da bi grešnik mogao izaći.

Jedna je dakle opća posljedica teškoga grijeha: propast. Propast svega, što je uzvišeno. Zasljepljuje se pamet, gubi se borbena snaga protiv zla, mlohavi nastojanje oko dobra, nestaje mira savjesti, iščezava ravnoteža duha, gubi se prijateljstvo s Bogom, propada se u očaj, smrt i vječno prokletstvo. Sveci su pred tom pomisli strepili, drhtali su kao list na vjetru. Zašto je čovjek današnjice neosjetljiv? Jer se pomirio s pojmom grijeha, sprijateljio se s njim? Rezultat bi bio očajan, kao što je očajan rezultat grijeha.

Popravimo se!

Neki je slikar predočio našu epohu grijeha u liku žene, koja pomodno obučena pleše ples smrti. Naše je stoljeće ta žena, koja se iživljuje u grešnim zabavama. Plete ona dugim, vitkim koracima taj zadnji ples života, koji je ujedno ples smrti. Opojena je mirisima, zanesena je plesnim ritmom, sve se oko nje puši od zanosa. Svijetla, sunca, slasti i strasti!

Bez poteškoće poviri kroz tu masku veselja u dubinu duše i otkrit ćeš duboku sjetu. Te orgije i ta opojenost ne uspijevaju odstraniti njenu njuhu smrad lešina. Ta miljenica Fortune mora zatvarati nos. Kako se uvukla ta nepoželjna slika? Tko je doveo tu nakaznu figuru lešine? Zadah grijeha, i smrad lešina, Eros i Tanatos, grijeh i smrt, pokvarenost i raspadanje, prijezir Božjih zapovijedi i pakao očaja - eto vam uzroka i posljedice, eto vam tragedije, u koju upada čovjek, koji robuje grijehu. Ne pitajte dakle tko je uveo nakazu smrti u tako veselu sliku. Doveo ju je grijeh. Tko nosi u sebi grijeh, nosi smrt, nosi pakao, jer grijeh je smrt i pakao u sebi i u svojim posljedicama.

Nije li siromašan taj čovjek današnjice? Tko izgubi novac, izgubio je mnogo, tko izgubi zdravlje, izgubio je još više, tko izgubi Boga, izgubio je sve, izgubio je sreću. Hoće li ga tada spasiti zlatnici? Nikako. Više vrijedi čista savjest, nego li polozi svih banaka na svijetu.

Lutalac je taj čovjek 2o.stoljeća. Očajava u bespuću i zove zvijezdu sreće, da mu pokaže put. A zašto je zalutao? Izgubio je Krista, koji je rekao jednom zauvijek: Ja sam put, istina i život (Iv 14,6). Mislimo li možda da je Krist promijenio svoje mišljenje?! To bi bila pogibeljna varka, koja bi nas stala životne sreće.

Bolesnik je taj čovjek današnjice, bolesnik o beznadnom stanju, jer ne reagira na ubode grijeha. Nije li u očajnom stanju bolesnik, ako ne reagira na ubode muha?

Mrtav je taj čovjek današnjice, jer je popustilo njegovo srce. Ostavilo je centar gravitacije, Boga, pa se gubi kao meteor u svemiru, vene kao grana odsječena od svoga debla. I njegovo je boravište kao sabiralište duhovno mrtvih Lazara, nad kojima je potrebito da zaori krepki glas Prijatelja: "Veni foras", uskrsni iz groba grijeha, iz pakla očaja, probudi se i korakni prema azuru ideala, prema kreposti, prema milosti Božjoj, prema Bogu!

Vratimo razumu njegova prava! I kod pogana je razum govorio, da je grijeh nered, bolest, grdoba, najveće zlo (Weiss II.lo,4).- Naučimo od pogana, kako je taj razum izmišljao prinose žrtava, da umiri uvrijeđeno Božanstvo, da se izbriše zlo grijeha (ibid.IV.9,1).- Vratimo se Bogu zakonodavcu, jer odasvud dopire krik zapomaganja, da se pokaže netko, koji će biti najviša instanca, nepromjenljiva norma života i djelovanja.- Vratimo se odbačenom Kristu, jer je on uvijek ugaoni kamen čovječanstva. On svaki dan prinosi žrtvu, cijenu grijeha Bogu. Mi smo pozvani, da je proživljujemo i da se okorišćujemo njenim plodovima.- Vratimo se na polaznu točku kreposti i svetosti, na onu pirnu odjeću krštenja, da naše obitelji, naš narod i čovječanstvo budu zajednice miroljubivih, kreposnih, sretnih ljudi. - Vratimo se dakle iz tuđine sina rasipnika u očinsku kuću milosrđa.

Potrebno je međutim da nas najprije operu suze pokajanja. Eno ih na Magdaleninu i na Petrovu licu. Oni nam govore: kajte se, dok su ruke Propetoga još raširene u obliku zagrljaja milosrđa! Kajite se, dok kazaljke vremena još pokazuju, da traje vrijeme pokajanja! Kajite se, dok duša ne bude pozvana k Onom, koji trese nebom i zemljom, rajem i paklom! Kajite se, dok tik-tak srca još može naći smirenje u zagrljaju Očevu! "Kajite se, jebo zora rana-nać će mnogog, kud za vazda gre se". Kajite se...

Miserere....

4. O T K U D A , B O L

To je pitanje bolno, kao što je bolna bol. Tražio sam i ja odgovor na njega, priča neka pjesnička duša, pa me neki seraf ponio na krilima visoko put nebeskih visina. U tim visinama začusmo dalek i podmukao žamor. Pričini mi se, da je plač, jecaj, kao neko bolno izdisanje. To mi dirne srce. Zar ne čuješ?-upitah anđela.- Čujem, odvrati anđeo, to su patnje smrtnika, što se penju do Boga.- Da sam ja Bog, zaključio sam, - veli taj umišljeni pjesnik - rastopio bih se u suzama na tako jezovit prizor. Još više, nadoda isti, radi samo jedne predviđene suze dojenčeta, ne bih bio stvorio svijet. Bol me uvijek tako rastužuje, da sam spreman vratiti Bogu ulaznicu u raj, jer se veoma skupo plaća.

Gdje je izvor čovječjih boli i patnja? Ako nađemo izvor, hoćemo li naći i lijek?! U toj su nadi smrtnici neprestano tražili odgovor na to potresno pitanje. Nijesu li, međutim, o taj "kamen smutnje" razbile se tolike glave filozofa? Nije li se mnogo lađica ljudskog srca razbilo o hridi tog tvrdog i oštrog pitanja? Hoćemo li mi izvući zdravu glavu? Ne ćemo li se izgubiti u tom labirintu pameti i srca?

Nije uputno zatvoriti oči pameti i ne misliti. I kršćanska duša osjeća teškoću pitanja, jer je preveć bolno primiti mržnju za ljubav, doživjeti osvetu za uslugu, preveć je bolno trpjeti bolesti, stati do uzglavlja drage osobe, koja se od nas dijeli, otrti njenu zadnju suzu!

Legendarni se dosjetljivac izvukao iz labirinta držeći se konca. Mi ćemo se držati skuta Kristove haljine. Držala ga se ona žena iz evanđelja, i ozdravila je (Mat 5). Uvjeren sam, da ne ćemo zalutati. Krist posjeduje i ona sredstva, koja pomažu snositi bol, zato nas obuzima i neka sveta nada, da smo jedino tako na pravom putu prema rješenju toga zamršenog pitanja.

Neka od nas odstupe nestvarni optimisti, stoički umišljenici, kojima je bol iluzija, i koji se usuđuju reći: ugasi sve želje, utrnuo si i bol. Ne zanimaj se za bol, prezri je, kao što prezireš magarčevu sjenu. Uostalom, ako trpiš, promisli, da će na tvojim patničkim kostima rasti cvijeće sretne budućnosti. Iz tvoga će praha izniknuti viši ljudi budućnosti, nadljudi, kojima je potrebita tvoja bol, kao što je lozi potreban gnoj.

Neka nam se ne približe ni zloguke ptice iz tamne noći pesimizma. Ovi nariču, kako je svijet bolnica s primarijem smrti, mračni Tartar, mučilište. Život je za njih trajna bolna čežnja, lanac boli, blesavi san idiota, gangrena u zadnjem stadiju, klupko besmislica. Čovjek je za njih vječni Hamlet, miljenik grobova, Prometej, vječni patnik bez svrhe i nagrade.

Optimisti zaboravljaju, da su ljudi. Mi toga ne zaboravljamo, zato nam se njihove riječi pričinjaju kule u zraku, nestvarne tlapnje, koje ranama ne mogu pružiti ni najmanji melem.- Optimisti pretjeruju. Ako njihove riječi nijesu plod nezdravog ustrojstva ili mode ili momentanog neraspoloženja, onda mogu biti odraz nepodložnosti Bogu, pa ih odbijamo, jer tko će se boriti sa Svemogućim?!

Čovječja krivnja

Prvi odgovor na pitanje: otkuda bol, glasi: moj grijeh. Onaj lupež s desne strane Kristove priznaje: "Pravedno trpimo, jer primamo, što smo zaslužili svojim djelima" (Lk 23,41). Iz učiteljskih usana Kristovih potekla je ista pouka. Tridesetosamgodišnji uzeti bolesnik ozdravio je od uzetosti, a Krist mu reče: "Eto si ozdravio, ne griješi više, da ti se što gore ne dogodi" (Iv 5,14). Dakle naša djela ili bolje zlodjela izvori su mnogih naših boli i nevolja, a grijesi su izvori i najgore boli, vječne osude.

Okrutni je tiranin Falaris zamolio umjetnika Perila, da pronađe način polaganog ubijanja. Ovaj izmisli brončanog, šupljeg bika. Pod ovog bi se podmetnula vatra, a jadnik bi unutra umirao u neopisivim mukama. Tiranin odobri izum, ali najprije osudi pronalazača tih paklenih muka. Ljudi su o pronalazaču govorili: pravo mu je, upao je u jamu, koju je za drugoga iskopao. Izvor je dakle njegovoj boli i opet bio vlastita krivnja, jer je popustio zlu.

Ljudi najmanje misle na svoje krivnje kao izvor boli. Rado prihvaćaju advokaturu samih sebe, pa uspjelo ili ne uspjelo. A da bi čovjek bio barem sam sa sobom iskren! Čovjek se današnjice tuži, da je patnik, Prometej, a nije li možda pokušao oteti vatru znanja Bogu? Nije li se uzoholio svojim izumima, pa sada ispašta svoju oholost?- Tuži se, da je Tantal, gladan, a oko njega hrane na pretek, a nije li možda ubio i on sina ili okrvario ruke ili nanio nesreću bližnjemu?

Malo toga treba, da otvorimo izvor boli. Iz jedne zle misli razvije se zla želja, pa namjera, slijedi djelo, te se za časak radosti plaća godinama žalosti. Jedan pogled, jedan osmijeh, jedna nepromišljenost, naglost, pretjeranost, strast - i eto nam lanca boli kroz godine i decenije. Nije potrebito ni to, dosta je propust, i olovni zakon stupa na snagu: "Nevolja i tjeskoba doći će na svakoga, koji čini zlo" (Rim 2,9).

Veza s roditeljima

Otkuda dakle bol? Iz naše krivnje. Krivnja je pak zarazna. Lako postajemo krivi za boli drugih ljudi.

Grijeh je roditelja često izvor boli za djecu, za bliž nje i dalje potomstvo. Čitao sam kod starog Aristotela, kako je neki okrutni sin povlačio svoga oca po dvorištu. Nazočni su se zgražali nad okrutnosti sina i sažaljevali patničkog oca, ali ovaj im je odgovorio: Ne krivite njega, što tako sa mnom postupa, jer sam i ja tako činio svomu pokojnom ocu. Prestati će, kada me dovuče do praga kuće, jer sam i ja do kućnog praga potezao svoga vlastitog oca (Ethic.br.1392). Zato je razumljiva potresna oporuka, koju je napisao neki otac svojoj jedinici kćeri: "Ako poživiš, nevina dušo, za svoje boli krivi samo svoga oca, koji je u mladosti svojim neurednim životom unesrećio sebe, tebe i tvoju majku".

Eto nam dakle zakona solidarnosti, moćnog izvora boli. Taj zakon solidarnosti najprije crpe svoju snagu iz veze s roditeljima. Obvezuje po prirodi, počinje sa zametnom stanicom, svršava samo smrću. Kakvo stablo, takav rod, kakav rod, takav plod. Jabuka ne pada daleko od stabla. "Po rodovima njihovim poznat ćete ih" (Mt 7,17). Taj je zakon nasljedstva mnogo jači od svih zakona, koje izdaje ljudska vlast. Proglasio ga je Tvorac prirode. Po njemu razumijemo, zašto neki jadnici pred očima svijeta samom svojom pojavom propovijedaju zločinstva svojih roditelja. Snagom istog toga zakona neke obitelji postaju mučilište, skupina degeneriranih tipova, rasadnici trajnih boli i patnja. Taj nam zakon tumači, zašto mnogih obitelji nestaje s lica zemlje.

O kad bi mladi naraštaj ozbiljno shvatio zamašitost dužnosti oca i majke! Slatka je to dužnost, ali je to i velik teret. Očinstvo i materinstvo znače odgovornost pred djecom, pred narodom, pred čovječanstvom i pred Bogom. Na neurednom životu roditelja niknu zakržljala i opterećena djeca, koja će biti i sebi i drugima na teret. Tko želi spriječiti mnogo suza, očaja i boli smrti, neka nastoji, da obiteljsko stablo bude moralno, zdravo, jer jedino će tada rađati dobre plodove, koji će biti na ukras svijeta.

Veza s društvom

Zakon se solidarnosti proteže i dalje. Nije čovjek čovjeku vuk ni Bog, ali mu je brat, koji čini, da on trpi. Ni geografski položaj ni vremenske neprilike ne donose čovjeku toliko boli, koliko mu ih prouzrokuje njegov suputnik na zemlji, drugi čovjek. Bračni je drug često izvor boli drugom bračnom drugu, oci djeci, gospodari slugama, jaki slabima, bogati siromasima, učeni neznalicama. Kada je neki pisac romana ušao u jedan zatvor, da kupi podatke za još jedan roman, saletješe ga dva utamničenika s povikom: "Ti si kriv našim nevoljama, jer si nas naučio ubijati, ali ti se šetaš, a mi, zavedeni, ispaštamo tvoje zločinstvo".

Vi ste, roditelji, svjedoci težine toga zakona solidarnosti s društvom. Osjećali ste sreću u osmijehu vašeg čeda. Njegovo se tepanje činilo kao šaptanje anđela, ali se vedrina i čistoća pogleda zamaglila. Tko je oteo taj anđeoski pogled? Tko je uprljao čistoću te duše? Dijete je izlazilo među svoje drugove, u društvo, i možda je upravo to drugovanje postalo za nj izvorom preokreta, duhovne smrti. Kao što putnici uzimaju lijek protiv morske bolesti i to prije nego što se ukrcaju, tako bi bilo potrebito, da svojoj djeci date preventivni lijek, prije nego idu u društvo, da ih ne zavede zlo. Upućujte ih, svjetujte ih, naređujte im, jer bolje je da dijete malko zaplače radi uskrate onoga, čega bi mu se bez potrebe prohtjelo, nego da i vi i dijete budete plakali radi zla i boli, koje bi dijete moglo prouzročiti svojim opakim životom. A na povratku kući, neka vaša djeca pred kućnim vratima otresu svako zlo, što su ga čuli ili vidjeli.

Radius je društvene solidarnosti veoma širok. Prošlost je izvor mnogim patnjama, koje podnosi sadašnjost, sadašnjost pak sije sjeme, koje će dati gorke plodove budućnosti. Sve je uzročno povezano. Posljedice uzroka postaju uzroci posljedica. Netom se je čovjek u renesansi uspravio p r e d Bogom, zatim se digao p r o t i v Boga, napokon stao n a m j e s t o Boga, počele su epohe zadovoljene bestijalnosti, pokolja na veliko, postepenog ludila (Papini).

Mnogih je naroda nestalo i nestaje, jer ih izjedaju patnje, koje su im naprtili preci. Toga nijesu svijesni naraštaji koji pate, niti su dovoljno svijesni, kako su oni uzrok nesreći potomstva. U starom se Rimu igralo i uživalo, a približavao se osvetnički bič. Salvijan je upozoravao: "Roma moritur et ridet"- Rim umire, a ipak se smije i zabavlja. Što je vrijedilo za Rim, vrijedi i za mnoge druge narode. Historia docet!

Veza s praroditeljima

Ne budimo ipak naivni! Nemojmo misliti, da je moguće zatvoriti sve izvore boli na zemlji. Preveliki bi nas optimizam tukao po prstima. Kada bi svi ljudi bili ukrašeni krepostima i kada bi ih resila aureola svetosti, ipak bi bilo na zemlji boli i patnja. To je neki paradoks, ali je istina. Razum tu činjenicu otkriva, ali taj isti razum nekako naslućuje, da to nije bilo tako u prvotnoj osnovi Providnosti. Zar nijesu i poganski pisci naslućivali neko doba, koje su zvali "aurea aetas", u kojemu nije bilo boli ni patnja? Nije li to jeka onoga stanja, koje nam prikazuje Sv.Pismo na prvim svojim stranicama?

Dok je prvi predstavnik ljudskoga roda bio podložan Bogu, uživao je u gaju vječnog proljeća. Osjećao

se mladim, trajno mladim i sretnim. Šetao je po svijetu kao kralj svemira, sva su mu bića iskazivala čast i posluh. Osjećao je, da je privilegirani posinak Božji, s pravima sina i prijatelja.

Posjedovao je svet, ali pogibeljan dar: slobodu samoodređenja, slobodnu volju. O svete moći, o nesretne moći! Misterij je ljudske zloće zaigrao svoje kolo. Taj je predstavnik ljudskog roda, prvi čovjek, otkazao Bogu posluh. Uslijed toga neposluha nastao je razdor u čovjeku i poremećen je red u prirodi. Osjetila su otkazala posluh razumu, tijelo se pobunilo protiv duše, stvorovi su postali zapreka na putu k Bogu. Posve je razumljivo, da se, kada se ukloni temelj, zgrada ruši. Temelj je svih dobara bio upravo u milosnoj podređenosti čovjeka Bogu. Tijelo ne bi bilo osjećalo trnje boli ni užas smrti. Kada se uklonio temelj tih privilegija tijelo se, posve prirodno, vratilo svom bijednom stanju.

Koliko taj bijedni čovjek trpi u potrazi za istinom! Kako mu je težak put kreposti! Tijelo, pozvano da mu bude vjeran drug, postaje mu često nesnošljivim teretom na putu prema idealima i prema sreći. Braća, drugi ljudi, mjesto da mu pruže bratsku ruku pomoćnicu u dobru, pružaju mu često drač, trnje i otrov. Odasvuda vreba zavidna bol, ljubomorna i okrutna, da pomuti čovjeku boravak na ovoj zemlji. Ona je postala osvetnicom povrijeđenog prvenstva Svevišnjega.

Kada bismo čovjeka promatrali samo u perspektivi istočnoga grijeha, onda bi to doista bio predmet očajavanja. Moglo bi se reći, da je ovaj život kao neka kazniona, a da je konačna osuda za svakoga jedna: kruta smrt. Da je čovjek ostavljen pod razvalinama prirode, bol bi imala samo svrhu kazne i besplodnog ispaštanja. Prestup je prvog čovjeka kažnjen. "Zemlja da je prokleta s tebe; s mukom ćeš se od nje hraniti, dokle živiš; trnje i korov će ti rađati; u znoju ćeš svoga lica jesti kruh, dok se ne vratiš u zemlju, od koje si uzet, jer si prah i u prah ćeš se vratiti" (Gen 3).

Kršćanstvo se ne zaustavlja na toj konstataciji. Ono zna, da se svako odmetništvo od Boga skupo plaća. Ono zna, da je odmetništvo od Boga postalo izvorom svih boli i patnja. Zna, da je bol postala čovječja pratilica do groba. Hvali i blagoslivlje sve one, koji nastoje drugima olakotiti patnje i boli života, ali se ne zanosi ludom idejom, da bi boli moglo ikada nestati s lica zemlje. Ono dakle ne dopušta pretjerani optimizam, jer je bol preveć glasna, da je ne bi čuli, preveć tvarna i stvarna, da je ne bi osjetili. Tuđ mu je i pesimizam, jer je bol križa na leđima Kristovim postala

novim izvorom sreće.

S onog stabla u Edenu bacimo pogled na drugo stablo! Stablo u Edenu postalo je izvorom boli i smrti. Njegove su žile zatrovale zemlju, uštrcale otrov u žile ljudske prirode. Žile i sok drugog stabla, onoga na Golgoti, paraliziraju tu razornu moć stabla odmetništva iz Edena. Na stablu na Golgoti visi nevini Patnik, koga nije zapljusnuo val iskonske krivice. On je dragovoljno uzeo križ boli i patnja. To znači, da je dezinficirao vodu ljudske prirode, da je boli oduzeo otrov.

Krist umire na križu. Umire Pravednik, dragovoljni Patnik. Dok on umire, čitava se priroda bori s bolju. Vjetar zavija, gusta se tama nadvija, kamenje puca, grobovi vraćaju mrtvace. Ta je lomljava prirode obračun s prošlošću, sa zlom. To je operacija, kojom se boli i smrti oduzima žalac, otima pobjeda, da se ucijepe na stablo novog, sretnog života (I.Kor 15,55). Taj je datum najvažniji u povijesti čovječanstva i zato, što bol i smrt poprimaju sasvim drugo značenje.

"Felix, qui rerum potuit cognoscere causas" - sretan je onaj, koji dođe do spoznaje uzroka. Našli smo uzrok boli. Glavni joj je uzrok ljudska volja. U njoj je i lijek. Pozvana je da pati ne kao osuđenik, ne kao onaj, koji se buni i psuje, već kao onaj, koji uviđa krivicu te zaslužuje riječi utjehe: "Danas ćeš sa mnom biti u raju" (Lk 23,43).

Muči li nas fenomen boli? Sablažnjuje li nas? Recimo najprije: "Mea culpa"! Promislimo zatim na ono novo nebo, novu zemlju, gdje ne će biti ni suze, ni boli (Apoc 21). Pođimo do Golgote. Umire najveći Patnik među svecima, najveći Svetac među patnicima. Počuj, što ti šapće: prirodno je, da ti, čovječe grešniče, patiš, ako ja, bez grijeha, patim. Ako si dakle grešnik, pati za grijehe, ako si pravednik, združi svoje boli s mojim bolima, i one će postati izvorom sreće tebi i čitavom svijetu!

5. KOJA KORIST OD ČOVJEČJIH BOLI ?

Kada čovjeka pritisne bol, on nekako prirodno pogleda na plavo nebo, kao da jedino odozgo očekuje pomoć. Viri li netko kroz one zvijezde, kao kroz neke oči? Broji li netko moje suze? Ulaže li netko moje patnje u banku vječnosti kao polog vječne sreće? Pitali su, pitaju i pitat će smrtnici, izazivani i progonjeni svakovrsnim bolima i patnjama života.

Želimo li čuti odgovor od pogana? Oni bi nam možda predočili kip Laokona, isklesan od tri rodska

kipara. U njemu je sadržan njihov odgovor. Laokon je otac, kojega zajedno s dva sina dave zmije. Poslao ih je Apolon, jer je taj pobunjenik bio neposlušan i drzak. Davno je Plinije upozorio na veličinu umjetničke inspiracije, koja odsijeva s toga majstorskog djela. Reklo bi se, da je tu antika nadvladala samu sebe, izrazila više nego što je mogla izraziti. U tom kipu razabireš krajnji napor mučenoga, da se riješi oklopa zmija. Broj se međutim tih otrovnih zavoja povećava. Kažnjenik se ne uspijeva osloboditi. Proklinje sudbinu. Iz svih tetiva i žilica toga tijela izbija nadčovječni napor, da se otrgne iz okova. Uvidjevši nemogućnost predaje se udesu, očajnoj i besmislenoj smrti.--- Možda bi nas poveli na svoje groblje. Naći ćemo na njima natpise, koji će nam dati isti odgovor. Naći ćemo upitnik, posječeno stablo, očajne poglede, beznadno stanje. Zašto sve to? Jer daleko od svijetla Kristova vlada analfabetizam u pitanju boli. Daleko se od Krista ne zna za uzvišene ciljeve boli.

Pred 1957 godina pojavio se veliki Rušilac. Reći ćete, da je lako rušiti, ali znajte, da je Krist bio još veći Graditelj. Učio je, da cijenimo, što su prije nas omalovažavali ili mrzili, a da omalovažujemo i mrzimo, što su prije nas ljubili i cijenili. Krist otvara tajne uma i srca. Pojavio se u doba, kada su gladne mase tražile kruha i zabave. Hodao je, siromah, po Palestini, dok su se miljenici zemaljske sreće valjali u brlogu pokvarenosti. Rim je tada bio poprimio svu pokvarenost Orijenta, a sam je u nasladama pisao zadnje stranice svoje povijesti.

Taj je Krist bio otprije naviješten kao "čovjek boli". Tijelo mu je bilo sazdano, da može trpjeti. Zar se je opro? Predano je rekao: "Ecce venio" (Hebr 10,7), evo me dolazim, spreman sam uzeti na sebe križ boli. Njegov je život doista i bio lanac boli. Oznaka mu je križ: Židovima sablazan, poganima ludost (I.Kor 1,23). Nije računao ni na novac ni na slavu. Od sebe je odbacio silu, kategorički je onaj jedini Petrov mač turio u korice (Mat 26,52).

Čudne li pojave! Ljudi skupljaju pristaše obećavajući nagrade i uživanje. Krist zove k sebi tako, da traži neka se sljedbenik odrekne sebe, neka uzme na sebe svoj križ boli,i neka ga slijedi svaki dan (Lk 9,23). Milijarde su ostavile udobnost i uzele križ,da mogu ići za Kristom. Znači, da križ boli u njegovoj stranci predstavlja put sreće. Nije li to najveća idejna i životna revolucija svih vremena?!

Njegovi su sljedbenici umirali ili su ih drugi ubijali. Što opažamo na njihovim grobovima? Naći ćemo golubicu s grančicom mira u kljunu. Čitat ćemo natpise pune smirenosti, ufanja u drugi život. Nema tu očaja, nema bune protiv Providnosti, već sve odiše dahom

nebeskog mira i svete predanosti. U sjeni se Kristovoj ne očajava. Do nogu se Kristovih zna, zašto se trpi. Krist je naukom i primjerom pokazao, kako boli imaju svoju uzvišenu svrhu. Zar razum, nepokvaren i objektivan, baca neopozivu anatemu na fenomen boli?

Počujmo razum!

Svaka je pojava boli u čovječjem tijelu kao neki "alarmni signal". Pojavi li se negdje u tijelu bol, bacil, virus, ozljeda i sl. alarmira se čitav organizam. Neke čestice sakupljaju snagu u obranu, druge najavljuju provalu štetočine, treće opet tjeraju parazita i t.d. Priroda je dakle udesila tijelo tako, da ono u sebi nosi i obranu protiv boli. Očito je, da se čovjek u zdravlju zaboravi. Kada sve cvate i kada zdravlje dobro služi, čovjek postane pospan, zaboravan, a bol se pojavi kao mamuza, koja tjera čovjeka na oprez. Moćna je to budilica. Ako se zdrav neoprezno izlaže pogibli, bol će ga upozoriti, neka se ne igra. Tužiš se, da te ne razumiju i zato trpiš, a možda bi sporazum značio za tebe propast. Patiš, što si se rastao od toga ili te, a možda je taj rastanak zaštita od tolikih navalnih boli.

Bol je učiteljica. U njenoj školi čovjek najprije i najtemeljitije nauči znanost života. Običaj je negdje u našemu narodu, da se kod gradnje kuće postavi u temelje kovan novac. Domaćin pošalje svoju djecu, da ga nađu. Kada ga donesu, išiba ih, da upamte kada je kuća građena.- Doista kroz suze boli, kroz muklu tugu zamjetimo istine, na koje smo u bezbrižnosti bili zaboravili. Blještavi sjaj blagostanja čini čovjeka glupim. U boli mržnje naučimo, što je ljubav; u gladi nam se očituje vrijednost sitosti; u bolesti naučimo cijeniti zdravlje. To je zakon, to je škola kontrasta. Tko nije ništa pretrpio, taj nije ni upoznao ni sebe ni druge ljude, ni život. Nije li majčino znanje najdragocjenije? Ona zna predvidjeti, razumjeti, podnijeti, oprostiti, a zašto? Jer se zna žrtvovati. Bol žrtve otvara majci nedokučive horizonte prave životne mudrosti, u kojoj nadvisuje sve filozofe svijeta.

Bol je i najbolja odgojiteljica. Ona doista odgaja čovjeka u čelična, karakterna čovjeka. Karakter, to je neka nepoznanica današnjice. Zašto? Jer čovjek ne zna trpjeti. Tko nije prošao kroz odgojilište boli, taj je ostao djetetom. Zlato se u vatri kuša, a karakteran čovjek u kušnji boli. Stari je Seneka govorio: "Ecce par Deo dignum! Vir fortis cum adversa fortuna compositus" - to je božanski prizor, kada vidimo jaka čovjeka, kako se pomirio sa zlom sudbinom ili s boli. U stradanju se čovjek čeliči, jer mu leđa postaju otporna. Bol uči ustrajnosti. Što je jače: ljubav ili smrt? "Ljubav je jaka kao smrt" (Cant.cant.

8,6). Dakle najveća bol i najjača snaga svijeta dijele zajedno plijen života. - Tko će nas i opet u tome poučiti? Najčišća ljubav na ovoj zemlji majčina je ljubav, a to zato, što se ta ljubav hrani žrtvom i bolju. Majke mogu ljudima pokazati ideal ljubavi, jer mogu pokazati i ideal jakosti u žrtvama i stradanju za svoju djecu.

Bol nadalje i oplemenjuje. Jeste li se koji put našli sučelice čovjeka, kojega je bol izbrusila? Nijeste li konstatirali, da ga je bol pretvorila u lik anđeoske pojave, nečujnih koraka, nebeskog osmijeha, skromne pojave poput ljubice? Nema ljepšeg lika do onog, koji se uljepšao u salonu boli. Takva srca raznježnjuju, ona su spremna na suosjećanje. Spremna su pomoći, jer znaju, kako je bol teška. Kako možeš računati, da će s tobom plakati onaj, koji ni sam za sebe ne zna plakati? Zar će ti pružiti pomoć srce, koje ne zna, što je bol? Ne računaj na srce onoga, koji ne zna plakati, rekao je netko. - Neka nas majke i tu pouče. Majci je najmilije dijete suza. Ako možemo govoriti o privilegiju, onda je majci ono dijete predmet posebnih privilegija, do čijeg je uzglavlja bdjela i patila. Moćne su te majčine suze. Sjetimo se moći suza kod majke sv. Augustina, koja je čula tajni glas s neba: Ne može propasti sin tolikih suza. Njezine su ga suze spasile.

Bol ima stvaralačku snagu, ona oblikuje čovjeka. Kada je neki kipar udarao po mramoru, ovaj se potužio na te nemilosrdne udarce.- Zašto me tako nemilo tučeš?- Luđače, ne shvaćaš li, da ne bi mogao zauzeti časno mjesto u Panteonu, na udivljenje potomstva, da te ja prije ne izudaram i odlomim od tebe sve, što je nepotrebno i što bi kvarilo tvoj izgled?- Tko hoće zauzeti časno mjesto u povijesti čovječanstva, taj mora proći kroz peć boli.

Umjetnici su djeca boli. Umjetnici plaćaju svoju veličinu. Chopin nas najviše pogađa akordima sumorne zvučnosti. Bach je u starosti oslijepio. Mozart je odabran, da napiše sebi Requiem. Wagner u "Parsifalu" čarom Velikog Petka dolazi do otkupljenja i radosti Uskrsa. A Beethoven? Njegova je lozinka: "Po bolima k radosti". Bio je to čovjek duboke vjere i velike boli. Oglušio je on, koji je oteo svijetu melodija najskrovitije zakutke. Pod udarcima se boli penje na zenit slave. Pod udarcima boli penje se na vrhunce stvaralaštva. Zar se je prometejski pobunio protiv Boga? To bi bila karikatura velike Beethovenove ličnosti. Eno nam ga u IX.Simfoniji, u kojoj ostavlja čudo stvaralačke veličine, a protkiva je riječima vjere i čudom dobrote: "Grlim vas, milijoni, nad zvjezdanim šatorom mora gdje stanuje dobar otac". Zove Boga dobrim ocem, i ako je iskusio mnoge udarce boli, jer zna, koga Bog kara, da onoga i ljubi.

"Žena, kad rađa, ima žalost" (Iv 16,21). To je zakon svake veličine, svake sreće. Bol stvara velika djela, velike ljude. Ona je uvjet napretka i sreće. Sve se plaća, ali veličina najskuplje. Na jastucima se radosti čovjek može vrlo malo popeti. Samo križ boli čovjeka uzvisuje. U sadašnjoj osnovi Providnosti vrijedi jedino onaj zakon, o kojemu je i Krist rekao, da će on k sebi privući sve duše onda, kada bude uzdignut sa zemlje (Iv 12,32). Put boli i križa olovni je, nepromjenljiv zakon svake prave veličine.

Bol je korisna nama

Tko dijeli svijet? Jesu li to svjetske sile? Bojna polja ili ubojita oružja? U svima tima i iznad svih tih prostire se vlast dviju sila, koje drže svijet, a to su: bol i grijeh. Krist je pokazao, kako je Sveznajući odlučio bolju uništiti grijeh, da tako ostane na svršetku samo proslavljena bol. Time ulazimo u čisto kršćansko promatranje, koliko je korisna bol za zdravlje i spas duše, u borbi protiv grijeha.

Kada su Farizeji doveli ženu, uhvaćenu u preljubu i htjeli je kamenovati, Krist ih je pozvao na oklada: "Koji je među vama bez grijeha, neka prvi baci kamen na nju" (Iv 8,7). Nije se nitko usudio podići ruku, jer su se svi osjećali grešnicima. --- Ako bi se koji kršćanin usudio baciti kamen na fenomen boli, taj bi postupao kao da nema grijeha, kao da ne pripada prirodi, koja je obilježena istočnim grijehom. Sve se dakle plaća u ekonomiji milosti. Popustio si pijanstvu-plaćaš bolešću; bio si neoprezan-plaćaš štetom; bio si nepromišljen-plaćaš kajanjem. "Necesse est", potrebno je, da se bolju plati grijeh, potrebno je, da se na ovom svijetu trpi, jer: ili ovdje ili preko groba. Sv.Augustin je uviđao, koliko je teže plaćati dug križa na drugomu svijetu, zato je zanosno klicao: "Gospodine, ovdje pali, ovdje sijeci, ovdje ne praštaj, da mi u vječnosti oprostiš."

U rukama je Providnosti bol veoma uspješno sredstvo, da nas očuva od grijeha. Tužila se jedna majka i gorko plakala nad smrću jedinca sina. Umro joj je u nejakoj dobi. U moru boli pouči je san, jer joj se prikaza sin, ali u starijoj dobi, i to kako svršava na vješalima. Razumjela je, da je bol smrti očuvala njena sina i nju od strašna svršetka, od smrti kao zločinca. - Grijeh je kao ona vrst zmije u prašumama, koja u očima posjeduje magičnu snagu. Ona omami ptice, i ove srljaju njoj u ždrijelo. Ne bi li jadna ptica blagoslivljala ruku dječaka, koji bi je prije bio zatvorio ili možda i udario, samo da je otrgne iz te očite propasti? Cilj je dakle boli često upravo u tom, što nas kao onaj trn Pavlov, anđeo sotonin, ćuška, da nas odvrati od zla grijeha (II.Kor 12,7).

Providnost nadalje s pomoću boli čisti dušu od ostataka grijeha. Svakoj duši govori Bog: "Vinea mea electa" - odabrani moj vinograde! Pod rukom vinogradara loza proplače, ali je potrebita ta suza, jer lozosječa mora odstraniti, što ne vrijedi. Potrebita je oluja, da strese sa stabla suvišno lišće i gnjile grane. Bol je pokora, a bez pokore nema spasa duše (Lk 13,5). Nije čudo, što je neki svetac pri ulazu u neku kuću čuo, da ta kuća ne zna za boli, na što je odmah izišao uz izjavu: - Ako nema boli, znači da ili je grijeh došao, ili će brzo doći.-

Providnost se služi s boli, da se ne priljubimo uz ovaj svijet i život. Mi smo djeca, koja pomamno trče za leptirićima, ali trn se boli zabode u našu nogu i onda odustanemo od zlatokrilih leptirića. Koliko se u tim leptirićima (bogatstvu, zdravlju, časti, nasladi i sl.) nalazi otrovnih kukaca! Potrebno je dakle, da nas trn boli upravi prema nebeskim dobrima, da ne zalutamo na putu sreće.

Bog dokazuje upravo bolima, da nas osobito ljubi. Kipar najviše tuče onaj kamen, onaj komad mramora, koji je određen za najčasniji spomenik. Koga je Bog više ljubo nego Krista? Ipak ga je predao u ruke boli, ali bolima je zadobio vlast nad nebom i zemljom, nad živima i mrtvima (Filip 2,9; Lk 24,26).

Pobjednika u boli čeka vijenac pobjede. Onaj je kralj stavio pred svoga sina žezlo s krunom, ali i mač s kacigom. Pozva sina, da izabere, a ovaj odabra mač s kacigom. Začuđeni otac čuo je od sina ovaj odgovor: "Želim ja, oče, krunu i žezlo, ali se to postizava samo mačem i kacigom, zato odabirem ovo, da postignem ono".

Za braću

Bol ima i društvenu svrhu. Kršćanin i strpljivo podnesena bol, to je slika Kristova. Na licu kršćanina patnika odsijeva posebni mir, pokoj, kao da živi na obalama vječnosti.- Osim toga patnje su kršćana sjeme novih kršćana, kao što je krv mučenika bila "semen christianorum". - A nije li, nadalje, vlastitost kršćana, da budu okrunjeni trnovom krunom i oni, kao što je njihova glava? Nijesu li oni članovi one Crkve, koja nije samo jedna, sveta, katolička i apostolska, već i "patiens", "militans", t.j. ona koja trpi i koja vojuje? - Svi kršćani, na nebu, u čistilištu i na zemlji sačinjaju jednu obitelj. Nijedna se bol ne gubi, nijedna kršćanska suza ne propada, sve prima i svim raspolaže Otac nebeski, kako najbolje zna.

Otkupljenje

Možda si dakle, kršćanine, nevidljiv, sam sa svojim suzama. Dobro je i dosta je. Apostolat je bo-

li izvor otkupljenja. Zato se sv.Pavao radovao patnjama, jer je osjećao da dovršuje nedostatak nevolja Kristovih (Kor 1,24). - Kada se Spartanka opraštala od sina, koji je išao u boj, predala bi mu štit uz ove riječi: "Vrati se s njim ili na njemu". Kršćanin je nosilac mira, to mu je osnovni zadatak, ali mora navijestiti rat zlu, grijehu, a to ne može bez boli. Pozvan je da bude pobjednik i smrti, da pobijedi grijeh. Bol ispašta, bol prosi, bol zaslužuje, bol otvara nebo, bol je donekle svemoguća.

Krist je znao, da je čovjeku na zemlji gdjekada nebo odveć visoko, suzna dol odveć bliska. Poveo je neke apostole i pokazao im zorno, što ih čeka kao nagrada za podnesene boli (Mat 17). Nama koprena vremena, tijela i svijeta priječi uvid u apoteozu boli. Vjerom ipak znamo, da se iza oblaka boli krije sunce radosti. Beati! Velike se stvari plaćaju krvlju, a što je uzvišenije od vječne sreće? Beati! Patnik na križu vuče k sebi sve upravo svojom boli. Beati! Otvoreno srce Raspetoga zove, ima mjesta za svakoga. Odatle dolazi neprestani refrain: Veselite se i kličite, jer je vaša plaća velika na nebesima (Mt 5,12).

6. DO NOGU KRISTA - PATNIKA

Pred 1957 godina odigrala se najpotresnija drama ljudske povijesti. Šira pozornica: svemir; uža: Jeruzalem i Golgota. Protagonist te drame: Bogo-čovjek, Krist; predmet drame: sukob smrti i života, grijeha i svetosti, đavla i Boga; izravni akteri: nekoliko živih ljudi i mrtva priroda. Jest, i mrtva je priroda sudjelovala, jer se zemlja potresla, sunce se zamračilo, kamenje popucalo, grobovi se otvorili, zastor se hrama razderao na dvoje. Tolik je doista bio sveopći dojam te božanske drame, koja se pretvorila u kataklizmu, da je i poganin uskliknuo: ili Tvorac prirode umire, ili se svemir ruši.

Ljudi i danas rado polaze dramska kazališta. Prelistajte, međutim, repertoire starogrčkih i najmodernijih dramskih kazališta i naći ćete, da su, u većini slučajeva, viši inspiratori tih drama neke maglovite, zavidne, osvetničke više sile, kojima čovjek ne može izbjeći, a one kao da uživaju u ljudskim patnjama. Protagonisti se tih drama ubijaju sami ili ih ubijaju drugi i to iz osobnih, sitnih, niskih, jadnih motiva mržnje, osvete, ljubomore, oholosti i t.d. Često su dakle žrtve strasti, a ne ideala. Razumije

se, da ljudi plaćaju ulaznice, nježniji možda i zaplaču, realisti ostaju indiferentni, svi pak propisno nagrade glumce pljeskanjem, okite cvijećem i raziđu se svojim kućama, kao da nije ništa ni bilo. I sva sreća, da ljudi ne upriliče svoj život i svoje djelovanje prema tim pseudoidealima, jer bi se osobni, obiteljski i društveni život pretvorio u pravu ludnicu ili u pakao.

Godine 1634. obvezali su se stanovnici Oberammergaua, u Bavarskoj, da će prikazivati božansku dramu muke Kristove u prirodi i to ne kao predstavu, da udovolje radoznalosti pohodnika, već kao vjersko-duhovni doživljaj, kao neki sveti obred. Ne vodi ih novac ni buketi cvijeća, ni pljeskanje, već sabrano i sveto nastoje, da se oživi i proživi muka Kristova, da im to bude od koristi za dušu i za tijelo, za vrijeme i za vječnost. Ne spominje se, da bi sa drugih kontinenata dolazili pohodnici, da pribivaju prikazivanju različitih drama na svjetskim pozornicama, ali na sveto prikazivanje dolaze u Oberammergau pohodnici iz raznih krajeva svijeta. To je slučaj uzvišenije predstave, predstave koja je ujedno i doživljavanje, to je obredna, sveta predstava, to je život.

Nama nije dano vidjeti pomrčinu Velikog Petka ni pribivati lomljavi prirode. Oni, koji su Krista osudili, davno su se pretvorili u prah. Na Golgoti je tišina. Moramo se zadovoljiti skromnim znakovima unutar Božjih hramova. Opustjeli oltari, ljubičasta boja, zamukla vesela pjesma sinova Božjih, čini se kao svete igrarije prema povijesnim događajima Velikog Petka. A ipak su to dani puni sabranosti, dubokog proživljavanja otajstva Križa, prodiranja u srčiku života. Crkva nas poziva, da se okupimo, saberemo, da se uživimo i da proživimo taj najvažniji događaj u povijesti čovječanstva. Samo kršćanstvo ima pravo, da bol cvije slavljem. Ovo su dani slavlja boli, uzvišenja Križa i sublimacije naših životnih križeva.

Pred nama su dakle mogućnosti velikih dimenzija. Mi se možemo prenijeti u prošlost, obuhvatiti povijest i reći onima, koji su Krista osudili na smrt: jeste li se uvjerili, da ne krade zemaljskog kraljevstva Onaj, koji otvara nebeska? Judi, svakom izdajici, možemo doviknuti: bolje bi bilo, da se nijesi ni rodio. Nahuškanoj svjetini, koja u bunilu, obmami, zavedena traži smrt Kristovu, možemo upraviti pitanje: što ti je skrivio Onaj, koji je hranio tvoje gladne sinove, koji ih je liječio, uskrisivao te im opraštao grijehe? Piscima svih drama možemo reći: evo vam primjera, kako umire pravi heroj duha, Pravednik, evo teme, koja odgaja i usrećuje.

Poslušajmo glas majke Crkve. Pođimo do nogu Propetoga. Na katedri je - poučit će nas. Širi ruke - ogrlit će nas. Svladao je đavla - oslobodit će nas. Pobje-

dio je smrt - oživjet će nas. Uvijek je Spasitelj - spasit će nas. Tu, do Njegovih nogu, naučiti ćemo ići svojim križnim putem, na svoju Golgotu. Priznat ćemo, da smo krivi smrti ovoga Pravednika. Krivi smo uvijek, pa i danas. Jednom je umro, više ne umire, ali ga ljudi, mi svi, pokušavamo danomice ubiti. Ispitajmo se, koju ulogu i mi igramo pri tim pokušajima. Jesmo li dovoljno svijesni da osuđujemo Onoga, koji je radi nas i radi našeg spasenja došao na svijet, osuđen, propet i pokopan?!

Mene je ljubio i radi mene trpi

Stari rimski povjesničar pripovijeda, kako je neki Cezarov vojnik bio pozvan na sud. U svoju obranu vojnik se pozva na Cezara. Ovaj obeća poslati svoga zamjenika, da brani okrivljenog vojnika. Vojnik - veteran nije tim bio zadovoljan, te se odvaži poći osobno do Cezara. Samosvijesno mu reče: "Kada se vodila borba i kada opazih da će te strelica pogoditi, ja sam osobno izložio svoje grudi, da spasim tebe, a nijesam poslao zamjenika". Smisao je bio i preveć jasan.

Baraba je bio prvi, koji je morao zbiljski reći: ovaj Propeti trpi radi mene, mjesto mene. Je li to Baraba doista i priznao? Je li ova dvostruko zamjenična muka Barabi koristila? Sam Bog to zna, ali, ako je u njegovu srcu ostala ma i samo jedna iskrica čovještva, ta je iskrica morala buknuti u požar odanosti i zahvalnosti.

Našla su se druga srca, našlo se srce velikog Pavla. To je srce osjetilo, kako mu Kristovo srce šapće: "Utisni me na svoje srce kao pečat", jer je "ljubav jaka kao smrt" (C.Cant.8,6). Pavao je prihvatio patnje i boli, prinio je svoj život kao žrtvu, želio je postati odbačenikom (Rim 9,3), radovao se patnjama (Kol 1, 24), želio je umrijeti (Fil 1,23). Kristova ga je ljubav izazvala. Pred čitavim svijetom priznaje: "Krist je ljubio mene i predao je sebe za mene" (Gal 2,2o). Je li to neka ljubomora? Ako jest, onda je sveta ljubomora, koja ne želi druge isključiti, jer zna, da je ljubav Kristova za svakoga obilata i preobilata, ali želi sebe opteretiti, da uzvrati posvemašnjom ljubavi za posvemašnju ljubav.

Svaki kršćanin ponavlja iste riječi. Ezop je izmislio u svojoj pjesničkoj mašti, da je prvi čovjek satvoren od tijesta, koje je zamiješeno suzama, te da tako čovječanstvo u sebi nosi osudu boli. Kršćanin pak zna, da je čovjek doista sin suza, ali da je pretvoren u novog čovjeka, u dijete Božje, u baštinika kraljevstva nebeskog, u miljenika vječne sreće. Kršćanin je dakle dijete suza i krvi Kristove.

Istočni je grijeh bio zatvorio vrata vječne sre-

će. To čini grešnicima svaki grijeh u svijetu. Za svaki grijeh Bog kao da stavlja pred vrata vječne sreće kerube s ognjenim mačevima i natpisom: Zabranjen ulaz! Ta se vrata ipak uvijek otvaraju raskajanim srcima. Čijom zaslugom? Kristovom. Krist dakle trpi za tog nezahvalnika, za takva čovjeka, da mu izbriše grijehe i da mu otvori ta vrata vječne sreće. Svaki čovjek može i mora reći: Krist je mene ljubio, za mene je došao na svijet, za mene se znojio, bio bičevan, okrunjen, popljuvan, razapet, umro i pokopan. Sve je to učinio na krvni način samo jednom, a nekrvno to obnavlja svaki dan u sv.Misi, koja nam tako svaki dan stavlja pred oči otajstvo božanstvene drame na Golgoti.

A kako Mu ja uzvraćam?

Povirimo malo kroz maslinove grane u Getsemanski zaselak! Patnik je samotan i satrven od boli. Ne muče ga toliko tjelesne boli, koliko avet grijeha, grijeha tvojih i mojih, grijeha svih ljudi. Trebali bismo biti sveti, kako je bio svet Krist, da osjetimo strahotu te boli. Sigurno je, da Mu te boli zadaju više patnja nego li sve stvorene muke. Ispitajmo malo sami sebe i promotrimo neke prizore!

Nijesmo li možda i mi zaspali upravo onda, kada se vrzino kolo zla i grijeha oko nas vrti? Nijesmo li zaspali, kada je trebalo raditi za kraljevstvo nebesko na zemlji? Počujmo, što nam bolno govori: Zar nijeste mogli probdjeti sa mnom ni jedne ure?! (Mt 26,4o). To nije samo pitanje, to je ukor, to je naša osuda.

Da se nijesmo, što bi bilo gore, pridružili plaćenoj i nahuškanoj soldateski, koja Ga dolazi pandurski uhvatiti? To činimo svakim grijehom, svakim zločinstvom. Krist bi nas mogao pogledati pogledom, koji trese nebom i zemljom, koji ranjava dušu i srce, i mi bismo uzmakli i popadali na zemlju (Iv 18,6). Ako to ne čini, znači, da još nije došao za nas čas.

Ima još jedna gora uloga. Na čelu kohorte i bijesne rulje stoji najomraženija ličnost ljudske povijesti, Juda. On je oskvrnuo najsvetiji znak intimnosti i ljubavi, poljubac. On je otvorio za potomstvo tvornicu izdajničkih poljubaca. On je prodao dušu za trideset srebrenjaka. Ako bismo išli Judinim putem, putem izdajstva vjere i najviših ideala, Krist bi nas ipak oslovio izrazom "prijatelju" (Mt 26,5o), ali ne bi mogao opozvati osudu: "Teško onome čovjeku, koji izda Sina čovječjega; bolje bi mu bilo, da se nije rodio čovjek onaj" (Mt 26,24).

Pođimo dalje do sinedrija. Članovi sinedrija pitaju Krista i za njegove učenike. Gdje su mu pristaše? Možda su se htjeli narugati, a možda su se pobo-

jali jače sile. A gdje su ti Njegovi učenici? Petar Ga je izdao, ostali su se razbjegli kud koji. I mi im se nemojmo čuditi, jer tko zna, kako bismo mi bili postupali. Svakako se za njima povodimo danas i uvijek, kada se zavlačimo u mišje rupe, gdje bi bilo potrebito, da riječju, primjerom, djelom, pismeno pokažemo i dokažemo, da smo sljedbenici Kristovi. Dobro zapamtimo, da Krist nije opozvao svojih riječi: "Koji god zataji mene pred ljudima, zatajit ću i ja njega pred Ocem svojim, koji je na nebesima" (Mt 1o,33).

Tko šalje Pravednika na Golgotu? Onaj omraženi Pilat, vođa svih oportunista, laktaša, slabića, beskičmenjaka. Dovoljno je bilo, da mu svjetina zaprijeti prijavom Cezaru, i taj nekarakterni tip ide za "moralom situacije" t.j. za nemoralom, te popušta, i ako je priznao, da je Krist pravedan. Pere ruke, jer misli, da se grdoba savjesti i nakaznost podlosti može oprati vodom ili kojom dezinfekcijom. Zar nam je daklę taj tip nepoznat, tuđ? Kada se pobojimo možda samo nečijeg oštrijeg pogleda, kada smo spremni izdati pravednika, Krist nam ne prestaje ponavljati: "Više se bojte onoga, koji može dušu i tijelo pogubiti u paklu" (Mt 1o,28).

Uz tog omraženog Pilata stoji njegov sada prijatelj Irud Antipa, ta crna i bolesna duša, čovjek, koji je dao pogubiti sv.Ivana, da udovolji krvničkoj strasti Herodijadinoj. A mislimo li, da je i ta figura tuđa mentalitetu 2o.stoljeća? Novac, čast, strast, ljudski obzir i drugi kumiri, koji imaju i danas tako brojne oltare, predstavljaju Herodijade, radi kojih smo možda spremni odrubiti glavu idealima. Što nam Krist govori: "Kakvu će zamjenu dati čovjek za dušu svoju" (Mt 16,26).

Na putu prema Golgoti razularena svjetina zlostavlja Krista. On trpi i šuti. Bilo je među svjetinom kolektivno sugestioniranih, bilo je plaćenika, bilo je bezumnih, ali bilo je i zlobnih, bilo je sadista, opakih duša. Civilizirani bi čovjek 2o.stoljeća smatrao taj način obračuna s Nepoželjnim odveć primitivnim, nekulturnim, on bi to izveo nečujno. Znači, da bi rezultat bio isti, samo metoda različita. Mala je razlika. Slaže se čovjek današnjice s onim pred dvadeset stoljeća u tome, što ne uviđaju vrijednost žrtve za više ideale, za ideale duha i vječnosti. Svima Krist i danas dovikuje: "Tko izgubi život svoj poradi mene i evanđelja, spasit će ga" (Mrk 8,35).

Što nam je činiti?

Promijeniti uloge. Ima dosta uloga, koje možemo i koje moramo slijediti. Ima mnogo načina našeg postupanja, koje moramo napustiti. To će biti druga faza našeg pothvata, druga naša dužnost, pozitivna ulo-

ga, da se okoristimo otajstvom Velikog Petka. Tada će doista božanstvena drama postati našim životom. Ukloniti spomenute uloge, prihvatiti ove druge, eto nam životnog programa.

Anđeo mira hrabri Krista u zaselku Getsemani (Lk 22,43). Krist, koji je radost blaženih duša, nije se sramio pokazati, kako je čovjeku u boli draga riječ utjehe. Odlučit ću dakle jednostavno: biti ću anđeo mira! Što činim gladnomu, zalutalom, bolesnom bratu - to činim Kristu. Kada smjerno primam kalež boli iz ruke Providnosti, onda razveseljujem Kristovo srce. S Marijinim je "Fiat" započelo djelo moga spasenja, s Kristovim je "Fiat" ono dovršeno, a s mojim "Fiat" ono se meni primjenjuje.

Šimun Mu je pomogao nositi križ. Josip iz Arimateje primio Ga je u svoj grob. To su djela milosrđa, na koja sam i ja pozvan. "Što ste god učinili jednomu od ove moje najmanje braće, meni ste učinili" (Mt 25, 4o).

Žene se mogu pohvaliti, da su njihove predstavnice odigrale časnu ulogu u muci Kristovoj. Nigdje se ne spominje koja njihova nečasna služba. Jeruzalemske su Ga žene sažaljevale. Veronika Mu je pružila ubrus, da otare božansko lice od krvi i znoja. Posve je prirodno, da prava žena i majka suosjeća sa svakim patnikom, jer svaki čovjek ima majku, a svaka majka najbolje zna, što je bol za sinom, a još više za jedincem sinom.

Evo mi službe ili uloge, koju mi Krist nalaže. "Bdijte i molite" (Mt 26,41). Bdijte, ljudi svih vjekova, da vam se ne dogodi kao onima, koji su Krista izdali i ubili. Bdijte! Juda se objesio. Pilat je, govori legenda, lutao gonjen furijama nečiste savjesti i nemirno svršio. Iruda su rastočili crvi. Bdijte! Ako se bezbrižno igrate i zabavljate, dok Ja izdišem na križu, ili ste indiferentni na stazi života, znajte, da Ja žeđam za vašim dušama, ali da ne spasavam nijednu bez njene volje. Bdijte! Ako nekoga ljubite više nego Mene, znajte, da vam nitko ne može dokazati veću ljubav od mene (Iv 15,13). Bdijte! Sjetite se onoga "što koristi čovjeku, da dobije sav svijet, a duši naškodi" (Mrk 8,36) i često to ponavljajte. Znajte, da je vaša duša moja svojina, jer sam ja za nju položio najveću cijenu (I.Kor 6,2o).

Ne ćemo biti toliko smioni niti toliko drski, da pokušamo preuzeti ulogu Marijinu. Tko bi se usudio utisnuti poljubac onako svete i čiste ljubavi? Ako je ljubav svake prave majke sveta, Marijina je ljubav neopisivo svetija. Povedimo se za njom barem u tome, da ne izdamo križa Kristova, već da ostanemo uza nj, kako je ostala Marija.

Ima uloga nama veoma bliskih. Sjetimo se uloge one iz Magdale. Ona je cjelivala noge Kristove, ona ih je polijevala suzama kajanja. Uzet ćemo ulogu Petra. On je prolijevao suze, suze kajanja, kad je uvidio svoj prestupak. Te su ga suze preobrazile, oprale od ljage grijeha. Te suze kajanja, ti poljupci pokajničkih usana nama vrlo dobro pristaju.

Žene, one prave, nježne, nepokvarene žene, htjele su odigrati i zadnju počasnu ulogu prema Kristu, jer su i pošto je Krist bio pokopan, bile zabrinute, kako Mu je u grobu. Nježno srce prave žene ne spava za svojim Dobročiniteljem. Htjele su pomazati još jednom tijelo Onoga, koji je liječio i spasio njihove duše. Mi ih slijedimo i moramo se povoditi za njima tim, što činimo kreposna djela, djela ljubavi i milosrđa, jer je svako takvo djelo kao pomazanje i cjelivanje Krista. Zar se je skladište milosti oproštenja Kristova ispraznilo? Budimo uvjereni, da i za nas ima zalihe, sadržane u riječima: Oprošteni su ti mnogi grijesi, jer si mnogo ljubio ili ljubila (Lk 7,47).

Pristupimo Patniku na križu! Udarajmo se u prsa i molimo! Srce Mu je otvoreno, dakle pristup je slobodan. Širi obje ruke, širi i onu sa strane zločinca. Desna je za nas preveć časna, lijeva nam možda bolje pristaje. Krivci smo. Prvi udarac u prsa neka bude: zgriješismo!

Okrenimo se oko sebe! Zemlja, koju gazimo, puna je zločinstava. Ispunjena je našim grijesima, ali je veća otkupiteljska snaga Kristove krvi. Moćnija je krv Kristova, nego li je naša zloća. Više je zemlja nakvašena snagom krvi Krista pravednika, nego snagom ljudskih zločinstava. Kristova je krv beskrajne jakosti.

Patnici! Majke! Propeti od nas traži dvoje: žrtva se naknađuje žrtvom, ljubav se vraća ljubavlju! Na Golgoti je propeta Žrtva, na križu visi Ljubav. Patnici! Majke, Vi to najbolje možete razumjeti. Žrtva i ljubav - eto dvije najveće snage života i sreće. Žrtvom se dokazuje ljubav, ljubav raste žrtvom. Na križu visi žrtvovana Ljubav, tu je dakle naša snaga, naš život, naš spas!